

ALBINA CARPAȚILOR.

Apare la 15. și ultima fișă-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sêu 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectorii, la oficiile postale și la tôte librăriile.

Iuga și Vasile-Vodă.

Tradițiune poporală.

În timpurile cele vechi, pe când se afla Bucovina sub stăpânirea Moldovei, Românii din ținutul Câmpulungului și al Dornei nu erau, ca și ceilalți Români dela țără, supuși boerilor și întrebuițați de aceștia la lucrarea pământului, nu erau munciți în tot felul și batjocuriți ca alții. Ei erau de sine stătători, având legile și judecătorii lor. Ei plătiau în tot anul o sumă anumită de bani Domnitorului și priveghiau marginile țării de incursiunile și prădăciunile străinilor, și când aceștia intrau în țără, atunci săriau cu toții la hotare și respingeau dușmanul. Când singuri nu puteau rezista, dedeau îndată de șcire Domnitorului să vie cu oștea într'ajutor, că țără se află în primejdie.

Mai mult n'aveau să facă. De tôte celelalte dădii și alte sarcini erau scutiți. Și decă vre unul sêu altul dintre Domnitorii Moldovei voia să ia dela densii mai mult bir, decât i-au făgăduit, atunci ei îi înturna spatele, nu-i dau nici o para orbă... Se făceau că nici nu-l știu, ér Domnitorul remănea cu buzele fimate, neputându-le face nimic, deóre-ce Câmpulungenii noștrii erau din tôte părțile scutiți de munți, ca de nișce ziduri întărite.

În fișă-care an însé, pe când Voevođii moldovenești chiămau pe sftnicii lor și pe mai marii țării la sfat, alegau și Câmpulungenii ca deputat pe un om încređut din stnul lor și-l trãmiteau mai întâiu la Sucéva, ér mai pe urmă la Iași, unde se afla Vodă cu șederea, ca să vadă ce vor mai vorbi sftnicii și cum vor pune țără la cale. Că-cî măcar că ei locuiau pe culmile munților, totuși voiau să știă ce mai fac și cum le mai merge și fraților lor celor din câmpie.

Tot așa s'a întemplat și pe timpul lui Vasile Lupul Vodă.

Pe atunci Câmpulungenii au ales ca deputat prin mai

mulți ani de-a rândul pe un țeran fôrte înțelept și avut, anume Iuga¹⁾, de loc chiar din tērgul Câmpulung, și l'au trãmis la sfatul domnesc din Iași.

Vasile Lupul Vodă cunoșcea acum pe Iuga fôrte bine și-l avea fôrte drag, pentru că acesta era, precum am đis, un om fôrte deștept, înțelept, deschis la inimă, cu dreptate, de omenie și plăcut tuturor ómenilor din ținutul Câmpulungului. De aceea era și ales în tot anul și trãmis la Iași în trebile Câmpulungenilor.

Iuga a âmblat pe la Iași în mai multe rânduri. Dela un timp încóce însé nu mai mersese acolo, din pricină că mai multe nenorociri daseră peste capul lui. El scăpătase acuma cu totul... Nu mai era așa de avut ca mai nainte... Pe lângă acésta a mai avut și alte nevoi... își pierduse nevasta cea dintăiu și-și luase alta tinără, cu care nu prea trăia bine. Apói Iuga îmbētrânise, slăbise cu totul, ... nu se prea interesa de cele ce se petreceau prin țără... Trăia mai mult pentru sine... Și Românii din ținutul Câmpulungului de mult aleseseră pe alți Români din mijlocul lor de-i trãmiteau la Iași.

Étă însé că într'un an, tocmai pe când era adunat divanul întreg, pe când toți sftnicii și deputații din tótă țără Moldovei erau la sfat în Iași; Vasile Vodă își aduse aminte de Iuga și întrebă pe unul dintre deputații câmpulungeni:

- „Mai trăeșce Iuga?“
- „Care Iuga?“
- „Deputatul vostru cel vechiu!“
- „Traeșce, stăpâne!“
- „Și óre cum se mai laudă? ... ce mai face? ...“

¹⁾ După cum am înțeles, până nu demult se mai affau Români în ținutul Câmpulungului, a căror nume era „Iuga“, însé acum nu se află nici unul, care să pôrte acest nume. —

și care să fiă pricina, că de un timp încôce nu se arată de fel pe la Iași?"

— „Apoi, dă, Măria-ta! ... ce să-ți spun,“ — răspunse deputatul câmpulungén — „Iuga, deși e acuma bătrân, totuși e sănătos, numai atâta că de-un timp încôce a cam decădut sêrmanul, ... i-a murit nevasta cea dintâiu și s'a însurat cu alta mai tinără, cu care o duce cam greu, ... de-altmîntrelea ar merge cum ar mai merge! ...“

Lui Vasile Vodă la acéstă veste i se făcu milă de Iuga, știindu-l un om avut, cu 'ndurare cătră toți și cu brațele deschise. Decî chibzuind el puçin cum ar putea face ca să-l scotă pe bietul om din cătușele nevoiei, să n'aibă acuma la bătrânețe a se lupta cu câte neajunsuri cu tôte, țise cătră deputat:

— „Când te vei întorçe acasă, să te duci până la Iuga și să-î spuî, că eü am țis să se răpédă numai decăt până la Iași, că am să-î spun nișce lucruri, pe care trebuie să le șcie numai decăt ... m'ai audî! ... nu cum-va să uiți a-î spune! ...“

— „N'oiü uita, Măria-ta! ... n'avea témă!“

La vr'o câte-va țile după acéstă vorbire, desfăcându-se sfatul domnesc, se 'ntorse deputatul câmpulungén acasă. Aci se duse îndată la Iuga și-î țise:

— „Écă cum și écă cum, moșule Iuga! ... a poruncit Măria-sa Vodă să te gătești și să mergî cât mai de grabă până la densus la Iași!“

Lui Iuga nu-î venia a crede urechilor sale. Însé după ce deputatul îi întări prin jurămēt, că ceea ce-î spune nu e alta decăt limpede adevăr, țise:

— „Și ôre ce vrea Măria-sa dela mine, de m'a chiămat acuma la bătrânețe să mă duc până la Iași? ... Ôre ce voeșce să-mî spue?“

— „Nu știü, moșule! ... atâta știü numai, că m'a spus să mergî cât mai de grabă, ... alta nimic!“

— „Apoi, dă, fêtul meu! ... cum n'ași merge eü, că-cî am mai fost de multe ori la Măria-sa la Iași, dar acuma, veți-mé, sunt bătrân, ... nu mă pot duce, ca mai nainte, tot într'o fugă! ...“

— „Te cred! ... însé ce să-î faci! ... decă așa voeșce Măria-sa! ...“

— „Auđi, nepoțele! ... uitasem să te 'ntreb: nu cum-va, fiind voi prin Iași, ați făcut vre-o nebunie, șcii una de cele cornurate, și-acuma mă 'ndemnați pe mine, om bătrân și slab, să mă duc până la Iași ca să v'o îndrept.“

— „Ferescă Dumneđeu sântul, moșule! ... nici prin vis să nu-ți trecă una ca acéstă! ... că dóră nu suntem noi de cei pâlîți cu leuca, nici de cei ce pușcă 'n lună! ... Ce are Măria-sa, cu D-ta are, cât despre noi n'avea nici o témă! ...“

— „Decă e așa tréba, ce-a da têrgul și norocul, m'oiü duce, măcar că acuma la bătrânețe nu-mî prea vine dorul de-a colinda poticele munților!“

— „Eü unul mi-am împlinit datoria ... D-ta fă acuma cum te-ajunge mintea!“

— „Fii pe pace, nepoțele, că ori și cât de bătrân e moșul Iuga, totuși simte atâta putere în pieptul sêu ca să se mai pótă duce odată până la Iași.“

După aceste cuvinte deputatul se depărtă, ér moșul Iuga se pregăti de cale. Porunci nevestei sale celei tinere să-î facă vr'o câte-va mălăeșe dulci de drum, să-î caute o

raclă de brânză sburată, érá el își tocmi mai întâiu opincile și cojocul cel de sêrbători cu mișele mai până la pământ, își căută o cămașă curată de borangiuc cu găurele pe la mâneci și pe la póle și cu cănafi forte frumoși în loc de cheutori, apoi se culcă și dormi un somn dulce și liniștit, cum de mult n'a mai dormit. A dóua țî în reversatul țorilor se sculă, își puse merindea pregătita într'o trăistuță, își luă un toiag în mână și, sărutându-și nevestica pe frunte, se porni de-a dreptul peste munți spre Iași.

Pe timpurile acelea nu erau ca acuma drumuri âmbulate, și ômenii-mergeau mai mult călări pe plaiurile munților, când se duceau până la Iași. Așa și Iuga se porni pe unul din aceste plaiuri, însé el nu se porni călare, ci pe jos, și așa se duse până la Iași.

Cât timp va fi mers el, nu știü, dar când a ajuns la Iași, nu s'a mai oprit într'un loc sêu într'altul, cum e tréba multora, ci se duse de-a dreptul la Vodă să vadă de ce l'a chiămat.

Vasile Vodă tocmai atunci se afla în divan cu cei două-spre-țece sfetnici ai sêi.

Decî întrând Iuga în divan, singur va șci cum, și închinându-se până la pământ, cum e datina țeranului când se află dinaintea unui mai mare, îi țise:

— „Bună țuia, stăpâne!“

— „Bună să-ți fiă inima, precum ți-e și căutătura!“ — răspunse Vodă zimbînd.

— „Și Măriei-tale fapta, precum ți-e și vorba!“

— „Da cum te mai afii, Iugo?“

— „Cum vrei, stăpâne! ... și mai bine și mai rău!“

— „Cum ți-e dëlul?“

— „Alb și slab!“

— „Da lunca?“

— „Verde și 'nfrunđită!“

— „Da munții?“

— „Încărcați de brađi și flori frumoșe!“

— „Da șesul?“

— „Despoiat și uscat!“

— „Primi-vei două-spre-țece berbeci ai mei la dëlul têu la păscetură?“

— „De ce nu! ... primi stăpâne, însé cu plată! ...“

— „Mergî dară sănătos!“

— „Écă m'am dus, stăpâne!“

Și cum țise cuvintele acestea făcu érá un poclon și se 'ntorse să iésă. Însé Vodă strigă de grabă ușarul în lăuntru, și-î țise:

— „Să duci pe bătrânul acesta unde-va la o ospetărie pe sama mea!“

Ușarul se plecă în semn de ascultare și apoi ieși cu Iuga afară. Aci îl întrebă cam mănios:

— „Auđi, moșule! pe unde ai intrat D-ta în divan?“

— „Pe unde să întru?“ — răspunse acesta — „pe ușă, pe unde întră Măria-sa și toți boerii, că-cî dóră nu sunt strigoii ca să întru pe hornuri!“

— „D'apoi cum vine, mă rog, că eü nu știü nimica când ai intrat? ... cum de nu mi-ai dat de șcire?“

— „D-tale să-ți daü de șcire! ... n'ași fi avut ce face! ... ca și când eü ași fi venit la Iași ca să mă închin pe la tôte icónele!“

— „Da ce vorbă e asta, moșnege? ... ce socoți tu de-mî răspunđi astfel? ... să-mî spuî de grabă pe unde ai intrat, ori de nu ... ai să mă pomenești cât vei fi și vei trăi! ...“

Iuga, la aceste cuvinte, se mânia foc, dar ca om cu pricepere nu-și pierdu cumpetul, ci-i răspuse:

— „Știi ce, omule! ... păzește-ți gura cea nespălată și mă du unde ți-a poruncit Măria-sa să mă duci, că de nu, — crede unui moșneg bătrân, care a vădut în viața sa mulți ușari ca tine, — mâne diminețta piciorul n'are să-ți mai calce în palatul domnesc.“ —

Ușarul, la acest răspuns, era să plesnescă de mânie, dar nu mai duse nimic, ci știind ce-l așteptă, tăcu ca un pitic, dar duse pre Iuga cine știe unde la o ospetărie din mahala, și acolo îl încortelă peste noapte, apoi se 'ntorse înderēt scăpărând de mânie.

Iuga, ca și când nu s'ar fi întemplat nimic, intrând în odăiță, se desbracă de cojocul său cel mișos, își puse cușma pe un scăunaș, și porunci ospetăritei să-i aducă o ulcică cu vin, apoi se puse la masă și trase vr'o câte-va guri bune de vin.

Dar să-l lăsăm pe densusul bându-și vinul și să ne înturnăm érași înapoi.

Cei două-spre-zece sfetnici, pe când vorbea Vasile Vodă cu Iuga, nu prea luară séma ce vorbesc, ci se uitară numai plini de curiositate la Iuga, cum el, un țeran fiind, îmbrăcat în cojoc și încălțat cu opinci, a îndrăsnit să între de-a dreptul în divan, cum de nu l'a oprit ușarul la ușă, și cum vine că Vodă vorbește așa de prietenește cu densusul?

Nu șciau ei, că-cî nu văduseră pe Iuga nici când până atunci, dar nici Vodă nu le spuse nimic. Și după ce a ieșit Iuga din divan tăcură cu toții și-și căutară fiă-care de lucrurile lor. Când însă s'a încheiat sesia și se rădicară toți sfetnicii ca să se ducă pe-acasă, îi întrebă Vodă:

— „Boerilor! știți D-vostre ce-am vorbit eu cu bătrânul, care a fost mai înainte aici?“

— „Nu!“ — răspuseră sfetnicii.

— „Decă e așa, până mâne diminețta, înainte de ce ne-om aduna érași aici la sfat, să-mi aducă fiă-care dintre D-vostre răspunsul în scris despre ceea ce am vorbit cu densusul, éra cel ce nu mi-l va aduce să știe că are să fiă depărtat din slujbă.“

— „Bine!“ — răspuseră sfetnicii și se depărtară, ducându-se fiă-care pe-acasă.

Sfetnicilor, după ce ieșiră din palatul domnesc, li se părea dintru început lucru de glumă ceea ce le spuse Vodă, însă mai pe urmă, după ce mai cugetară pușin, își luară séma și vădură că nu va fi bine de densusul, decă nu vor duce a doua zi Măriei-sale răspunsul cerut.

Deci unul dintre densusii, care era mai bătrân, mai statornic, și cunoșcea prea bine pe Vasile Vodă cine-i și ce pôte, nu stete mult acasă, ci se duse pe la ceilalți sfetnici și făcându-i luători de séma le duse:

— „Fraților! să nu vă pară lucru de șagă! ... de nu vom duce Măriei-sale răspunsul cerut pe mâne diminețta, ... are să fiă rău de noi, ... pe toți are să ne alunge din slujbă! ... să mergem, să căutăm pe moșnegul acela și să-l rugăm ca el să ne tâlcuească vorba, ce-a avut-o cu Vodă!“ ...

— „Ce-ai dîs, frate! ... nișce boeri ca noi ... noi sfetnicii și ocărmuitorii țerii, de carii ar tremura tótă Moldova de frică, când am voi, până într'atâta să ne înjosim ca să ne rugăm de un țeran, de un moșic, să ne tâlcuească ceea ce-a vorbit el cu Vodă!“ — duse unul dintre sfetnici — „asta nici-odată n'ași fi așteptat-o dela D-ta!“

— „Am cugetat și eu la acésta“ — urmă sfetnicul cel bătrân — „și eu m'am simțit destul de umilit, dar ce să facem? ... Gândiți-vă și esplicați D-vostre vorba decă puteți ... Eu destul mi-am bătut mintea, dar nimic n'am putut să scot la capet ...“

Se puseră în urma acésta toți sfetnicii pe gânduri, și gândiră, și gândiră, dar' de géba! ... nu putu gici nici unul ...

În urmă, vădend și ceilalți sfetnici, că nu e lucru de șagă, își călcară pe inimă, se deteră cu toții să-l caute pe Iuga, ca el să le tâlcuească vorba ... Și-l căutară, și-l căutară, dar abia într'un târziu de noapte îl aflară în ospetăria cea tupilată din mahala, unde-l înfundase ușarul.

Iuga încă nu s'a fost culcat ... Pe semne cugeta și el la timpurile cele bune din tinerețe.

— „Bună séra, moșule!“ — duseră sfetnicii după ce intrară în lăuntru.

— „Mulțamim D-vtră, boerilor!“ — răspuse Iuga uimit.

— „Te căutăm pe D-ta, moșule!“ — duseră ei mai departe.

— „Și ce poftiți dela mine?“ — întrebă Iuga.

— „Te-am pofti să ne tâlcuești vorba ce-ai avut cu Măria-sa Vodă!“

— „Voiu tâlcui-o bucuros, ... de ce nu! ... numai, drept să vă spun, trebuie să-mi plătiți.“

— „Îți plătim, îți plătim bucuros! ... dar cât va fi plata? ...“

— „Nu mult! ... ia, o pungă de bani de cap! ...“

Sfetnicii cam încrețiră fruntea și strîmbară din nas, că-cî o pungă de bani pe timpul acela era atâta cât 500 lei ... Dar' ce avură să facă? ... Trebură să se învoască și să-i plătescă, cât le-a cerut, decă voiau să nu fiă alungați din slujbă ... Deci îi dede fiă-care câte o pungă de bani, cu acel adaos ca să nu mai spună despre acésta nimenui nici un cuvânt. Care n'a avut bani la sine a alergat de grabă de și-a împrumutat.

Apoi l'au întreat, dîcend:

— „Ce 'nsemneză cuvintele: „bună să-ți fiă inima, precum ți-e și căutătura?“

— „Apoi dă!“ — răspuse moșnegul, — „sunt mulți ómeni în lumea acésta, a căroră căutătura e blândă, plăcută, prietenească, după care ți s'ar părea că suflete mai bune decât densusii nu se află în tótă lumea, pe când în inima lor e încuibată cea mai mare viclenie și răutate ce-și pôte închipui cine-va ... Deci, cum e căutătura omului, așa să-i fiă și inima; să nu caute la alții cu blândetă și dragoste în față, éra pe din dos să-și reverse tot veninul asupra lor, ci decă caută bine, bine să-i și facă! ...“

— „Da aceea: „cum ți-e vorba, așa și fapta?“

— „Asta e așa, că decă omul se laudă că va face cui-va vr'un bine, să-l și facă, să nu se laude numai, precum îndatinéză fórté mulți dintre domnii cei mari, éra când e la adică, atunci nu fac nimic! ...“

— „Dar délul?“

— „Délul e capul meu ... e alb precum mă vedeți, că-cî am încăruntit ... e slab, că-cî acuma sunt bătrân și slăbănog! ...“

— „Dar lunca cea verde și 'nfrunđită?“

— „Nu v'ați priceput? ... mi-a murit soția cea dintăi, și acuma mi-am luat una tineră și frumósă ca o luncă verde și 'nfrunđită, ... éra eu sunt bătrân și slab.“

— „Dar muntele?”
 — „Muntele însemnăză, scumpilor mei boeri, Români de prin ținutul nostru, cari sunt voinici ca niște brazi și rumeni ca florile pentru că, mila Domnului, până acuma le merge bine!”

— „Dar șesul?”
 — „Șesul însemnăză Români dela țără, cari supuși fiind boerilor și altor omeni fără de inimă, sunt chinuți și scurși de-avere și putere, ... sunt ca un fenaț despoiat de erbă și uscat.”

— „Dar cei două-spre-zece berbeci?”
 — „Aceia, să nu vă fiă cu supărare, sunteți D-vastră, boerilor ... ați venit la păscătura mea și eu v'am păscut acuma! ...”

— „Atâta-i mosule?”

— „Atâta!”

— „Nópte bună!”

— „Mergeți sănătoși!”

Sfetnicii ieșiră afară mâniași pară de foc și numai ei singuri știură câte sudalme și blăstămuri trâmiseră asupra bătrânului. Dar lui Iuga nici că-i păsa ... Strinse bine cele două-spre-zece pungă, le puse 'n curea, și-apoi culcându-se dormi dus până a două și de dimineță.

A două și, după ce se adunară sfetnicii la divan și se aședară fiă-care la locul său, éta intră și Iuga în lăuntru.

Vasile Vodă cum îl vădu îl întrebă:

— „Cum ai mas, Iugo?”

— „Bine, stăpâne!”

— „Dar primit-ai berbecii mei la délul tEu la păscătură?”

— „Primit, stăpâne!”

— „Și cum arată?”

— „I-am tuns bine și le-am luat lâna!”

— „Ești îndestulit cu atâta?”

— „Cu berbecii sunt îndestulit, că-cî ori și cum, după cât am putut să-î cunosc eu, totuși nădăjduesc să-ți prindă când-va bine și să-ți fiă de folos. Dar una te-ași sfătui și anume: țapi nici-odată să nu ții pe lângă casă, îți strică cele mai frumoșe și mai tinere oltone și ramuri, ba, chiar și cei mai bătrâni și mai vênjoși arbori ... Ecă! nu mai departe, a sêră de-abia putui și eu scăpa ne'm-puns de-un țap domnesc ...”

— „Prea bine, Iugo!” — țise Vodă — „m'am bucurat fôrte mult, că m'ai ascultat și-ai venit până la mine, de-acuma poți merge sănêtos! ... și DumnețEu să te 'ntărêscă și să te sustie încă lung timp în vieță! ...”

Iuga își luă remas bun dela Vodă, mulțămind lui DumnețEu, că l'a învrednicit să-l mai vadă odată înaintea morții sale, și a două și de dimineță se porni spre casă la Câmpulung.

Sfetnicii, pe când vorbia Iuga cu Vodă, își plecară capetele rușinați și nu țiseră nici un cuvîntel. Vasile Vodă încă nu le spuse nimic, știind prea bine din cuvintele lui Iuga, că au fost cu acesta, care le-a dat o bună învățatură. Nu se putu însă răbda de-a nu pedepsi, după cum se cuvenia, pe ușar, că-cî acesta era țapul, despre care vorbise Iuga.

Și așa s'a întors Iuga acasă plin de avere.

Vasile Lupul Vodă i-a ajutat cum se cuvine. Lui nu-î plăceau de-ajuns sfetnicii săi, fiind-că aceștia nu prea iubiau poporul, ci mai vêrtos îl defăimau și-l asupriau. De aceea a voit să-î pedepsescă și să-î facă a cunoșce că și țeranul este om ca dênșii, ba pôte mai cu cap. Ce se atinge de străini, de venetici, se țice că din țiuva aceea n'a mai suferit pe nici unul pe lângă curtea sa.

S. Fl. Marian.

Te voi uita.

Victoriei G. născ. O.

Să te uit am voit —
 M'am aruncat cu desfrênare
 În a desfătărilor mare,
 Dar nu mi-a reeșit. —

Cu rivnă-am cercetat
 A șciințelor labirinte,
 Însé 'n zadar, dorul ferbinte
 Chiar aci m'a aflat.

Dela musă-am cerșit
 Peste trecut vélul uitării,
 Dar uitându-mé la ea, zării
 Chipul tEu mult iubit.

La altar cădui frânt,
 Și-aci — o, aci affai pace,

Aci-mi șopti o dulce voce:
 Dincolo de mormênt! ...

Victor Volla.

Scurtă privire istorică asupra arhitecturii.

De Iosif Popescu.

(Fine.)

X.

În artă, ca și în vieța politică și socială, măsura se impluse. Revoluțiunea franceză veni și înecă corupțiunea în sânge, dar născu cesarismul. Acum intră arta într'o nouă direcțiune. Naționalitățile dispar, un singur imperiū colosal dă tonul în Europa, un imperiū organizat după modelul anticului. Napoleon ordonă ca arta să devină antică; artiștii se supun și astfel se nașce stilul, pe care admirătorii cesarului îl numesc stil imperial. Construcțiunile lui au ceva nehotărît, un amestec de forme eline

și romane. Ce e drept, simplitatea, modestia acestor edificii fac un contrast plăcut cu escesurile de mai nainte. Se vede o nizuință de a delătura tot ce ar putea aduce aminte monarchia Burbônilor. Cu tôte acestea, cum se întâmplă în astfel de casuri, deși artiștii se apropiă de o altă direcțiune, nu se pot separa de obiceiurile înrădăcinate. Lor le-a reușit a combina elemente atât de opuse, cum este curatul antic și coruptul Rococo.

Mântuirea artei veni din Germania. Precum în Italia omeni geniali dedeseră direcțiunea Renașcerii, astfel

acum genii Germaniei se puseră în fruntea unei mișcări reformătoare. Un Winckelmann, Lessing, Herder, Göthe, Schiller sunt teoreticii artei. ei produsă o direcțiune a cugetărei către anticul elin.

Este meritul lui Johann Friedrich Schinkel

purificarea gustului se pôte produce numai pe basa anticului elin, încât cercă a transforma și formele gotice în același sens. Acesta era o erore deore-ce acele două direcțiuni sunt diametral opuse. Totuși numai școla serioasă a anticului putea să conducă arta ăra-și la simțul organic,

Femeie rugându-se. (După tabloul lui Kauibach). Pag. 175.

(1781—1841) de a fi dat vieță acestor rezultate teoretice. Diferitele edificii, pe care le-a conceput el, teatrul și muzeul din Berlin etc., și proiectele sale sunt dovadă oclantă despre fineța, cu care a știut reproduce frumșele arhitecturii eline, acomodându-le tot-deodată trebuințelor vieții moderne. Acest măestru era atât de convins, că

la concordanță între cuprins și formă.

Leo de Klenze (1784—1864) lucră de odată cu Schinkel pe terenul artei. El n'are același spirit original, aceeași nobleță și curățenia de forme ca măestru Nordului. dar rămâne consecvent în convicțiunile sale până la sfârșitul vieții. Glyptoteca (1816—1830) din Munic se ține

de cele mai bune producțiuni ale sale, cu toate că stilul ionic aci n'a prea reușit. Aceștia sunt cei doi artiști, cari cu o energie rară și cu puterea geniului lor ajunseră a curăți gustul de excesurile de până acum și a pune baza unei dezvoltări sănătoase în artă.

În același timp arhitecți ca Otmer și Semper urmăresc acestui exemplu regenerător și prin concepțiunile lor merită a fi puși alături cu purificătorii gustului artistic. Cu toate acestea pe când Otmer păstrează curățenia anticului, Semper se vede aplecat către Renaștere și se distinge prin bogăția și îmbelșugare de idei, prin mărimea concepțiunilor.

Acestei direcțiuni, care tindea către antic, i se opuse alta esențial diferită, care se poate numi romantică. Această arhitectură stă în strânsă legătură cu literatura de același nume. Monumentele evului mediu, care zăceau uitate de toată lumea, încep a fi studiate și arhitecții se exercită în formele gotice și romanice. Dar pe lângă acestea se mai întrebunțază în construcțiuni stilul bizantin și cel elin antic. Astfel dară nu există o direcțiune determinată, care să conducă talentul arhitecților spre o țintă anumită. Aceștia au câmp liber, construiesc în toate stilurile. Măestrul cel mai cu influență al arhitecturii romantice este Frederic Gärtner (1792—1847), și câmpul pe care s'a exercitat atât talentul său, cât și al celorlalți arhitecți romantici, este Munic sub regele Ludovic. Astfel această cetate devine un adevărat muzeu de toate stilurile. Cu toate acestea producțiunile lui Gärtner, executate mai cu seamă în stil romanic, sunt departe de perfecțiune. Deși efectul masselor este reușit, gruparea părților este însă greșită și detaliurile ornamentale sunt în cele mai multe cazuri destul de dure. Gärtner n'a cercat să se folosească de bogata scală de efecte a stilului romanic, începând dela severitatea monacală, până la veselia lumescă, pompa cavalerescă și chiar lucsul plăcerilor.

Sub regele Măximilian al Bavariei, care voind să urmeze tatălui său în protecțiunea artei împintena pe arhitecți la inventarea unui nou stil, se născu o adevărată confuziune, ce se poate vedea în strada lui Măximilian din Munic, o adevărată anarhie. Grămădirea masselor cercă a ascunde defectele, este un carnaval arhitectonic.

Un contrast bine-făcător cu acești arhitecți îl face Eisenlohr în Germania sudică. Acest arhitect, mort în 1853, caută a reînvia arhitectura evului mediu, cu deosebire cea romanică, acomodând formele ei trebuințelor vieții moderne. Gărele din Heidelberg, Karlsruhe și Freiburg, cu halele lor largi, cu arcadele grațioase și gruparea pitorescă se țin de producțiunile cele mai frumoase ale genului acestuia. — În același timp Enric Hübsch (1795—1863), care iea de basă a construcțiunilor sale bisericesci severa basilică, se pricepe cu un deosebit talent să rezolve problema pusă după referințele date și să lase a se desvolta aranjarea și formele din construcțiune însăși. Dar în detalii, cum sunt colónele și alte părți, îi lipsește simțul frumosului.

În Viena încă se dezvoltă viața arhitectonică, dar ea începe numai în 1848. Arsenalul, acel grandios edificiu, unde se vede seriozitatea simplă și pompa strălucită a stilului romanic, este un monument minunat, deși păcătușce în unele părți printr'o confuziune de stil. Ludovic Förster, mort de curând, care încă a luat parte

la edificarea arsenalului, și a zidit în stil mauric sinagogele din Viena și Peșta, Enric Hansen, care a pornit dela studiul arhitecturii eline și a continuat prin Renaștere, sunt demni reprezentanți ai artei. Enric Ferstel ne-a prezentat în biserica votivă un frumos studiu al goticeii dezvoltate din secolul 14-lea. Cu toate acestea arhitecturii vieneze i se poate reproșa în genere o prea mare înclinare către o decorațiune prea încărcată. Frederic Schmidt se distinge însă printr'o observare mai severă a stilului gotic.

Partisanii acestui stil nu sunt încă hotărâți asupra gradului de dezvoltare pe care să-l alegă. Din această luptă rezultă un mare avantaj pentru arhitectura modernă. Se câștigă astfel un material istoric, prin al căruia studiu se va scutura prea marea influență a tradițiunilor. Artiștii învingându-le prin cunoșcerea lor adâncă vor putea ajunge la o dezvoltare independentă. —

Dela mórtea lui Schinkel gustul cam decade în Germania nordică. Pe când acel mare măestru era în stare să execute monumente atât de frumoase cu un material ordinar, astăzi se face risipă cu marmora până și în casele private, dar lipsește destoinicia unor concepțiuni mari. Tot acel luc de material nu este în stare de a coperi lipsa unei mari direcțiuni artistice. Este vina timpului, ér nu a arhitecturii. Cu toate acestea arhitecții berlinezi se țin încă departe de excesurile moderne, și caută a cultiva singurele forme, ce corespund trebuințelor noastre actuale, formele Renașcerii.

În Franția încă se vede o tendință sănătoasă în dezvoltarea arhitecturii moderne. După retăcirile stilului imperial, la care s'au spus Chalgrin și Vignon, arhitectura franceză trece cu talentul Percier și amicului său Fontaine la întrebunțarea mai liberă a formelor în sensul celei mai frumoase epoci a Renașcerii. Ei au urmat această direcțiune în toate concepțiunile lor, despre care se vede un model în curtea Luvrului. De aci încolo, Francezii s'au ținut strict de școla ce nizeșce către antic, ér detaliurile tractate în stil grecesc dau construcțiunilor lor o simplitate nobilă, poate câte-odată puțin cam pedantă. În această direcțiune au lucrat Hittorf (1792—1867) și Lepère construind basilica St. Vincent de Paul, piața Concordiei, cirul Napoleon, gara de Nord a Parisului; Duban în Palais des beaux arts, Labroust în biblioteca St. Geneviève. Epoca lui Napoleon III a fost bogată în monumente frumoase și a dat ocaziune strălucită la dezvoltarea arhitecturii. Edificarea completă a Luvrului și împreunarea acestuia cu Tuileriile se numără între cele mai vaste produse ale arhitecturii moderne. Din nenorocire aci nu s'a executat planul întreg al lui Visconti. În timpul din urmă al imperiului decădinta se vede și în Franția ca în toate părțile lumii. Și Opera mare a lui Garnier și Palatul de justiția al lui Duc cu toate necontestabilele lor dispozițiuni mărețe păcătușce în stil. În timpurile cele mai nouă ómeni de talent ca Lassus, Viollet-le-Duc (mort de curând) etc. arată o tendință către redeseptarea stilului gotic din secolul al 13-lea. Acesta probéază numai că Francezii știu să fiă în operele lor și ascetici și frivoli.

XI.

Dacă aruncăm o privire în giurul nostru, trebuie să mărturisim că arhitectura ideală e mórta. Nu se mai

găsește în ea acea poezie sublimă, acel avânt îndrăsnit către o altă lume necunoscută, pe care le-am admirat în stilul gotic. Materialismul, trebuințele vieții practice iau locul poemelor de piatră. Civilizațiunea a ucis arhitectura.

Se zidesc și astăzi biserici, palate, dar înzadar căutăm în ele întipărirea unui stil independent. Un fel de friguri de activitate conduc concepțiunile arhitecților. Construcțiunile se înalță ca prin farmec. E drept că mijlocele de acțiune sunt considerabile și se înmulțesc pe fiă-care moment, dar tot ce vedem din rezultatele acelor mijloce deșteaptă numai simțământul de soliditate și de încredere: Fantasia nu mai lucră, numai mintea este în activitate.

Cu toate acestea nu trebuie desperat. Timpul nostru

n'are încă, ce e drept, nici un stil determinat, șovăește, orbecă prin întunec, deore-ce trebuințele vieții moderne sunt cu totul altele. Dar viitorul va face să reieșă ideea limpede din chaosul ce domnește acum. Ferul, caracteristica arhitecturii moderne, va juca un mare rol în determinarea noului stil.

De atâtea ori a murit arhitectura, dar ea a reînflorit ca finicul din cenușa sa. Acum încă va trebui să fiă așa. Vedem spiritele în fierbere, o lucrare interioară se execută, o revoluțiune, care pentru moment produce opere incomplete, dar odată va trebui să se descurce adevărul: stilul modern. Care va fi forma lui, viitorul ne-o va arăta.

DR. MOLDOVÁN GERGELY
Florica, fata rădăcii.

Novelă istorică.

(Fine.)

IV.

Sórele era sus. Pe o vâlcică venia 4 codreni de frunte cu arcurile 'n mână, cu mâinile pe arcuri. Din când în când își ștergeau sudorile și neodihniind venia, venia, venia.

— „Ce ții tu, măi Boldur, p'aci să fi apucat! Mie nu-mi vine a crede. Am âmbat frate în sus și 'n jos, da nici pomană. Suflet de om nu era. — Vădui, cât-colo p'o rămurică, un cuc. Apoi, de, știi ca ăla care-ar vrea să se însore, l'am întrebat câți ani mi-a da, pân' m'oiu însura. Da bată-l norocu de cuc nu-și mai căsca clanța.“

— „Ei, nene Arbure, lasă d'oparte șaga, că de n'om găsi căpriora, știi ce ne-a făgăduit Vodă că ne-a sta capu un' ne stă piciorule, nu-i așa, frate Brusture.“ — După un timp însă codrenii noștri totuși se dară la odihna. —

Colo 'n depărtare, într'o dumbrăviură, un vântuleț cald clătina ușor vîrfurile unor stejari. — Era aproape de podul de lut. Êr dincolo de acel pod, lângă fântâna cerbului, cu-o mână punea apă la cap, êr cu cealaltă își apăsa inima o copilă, a căreia față, acum sarbădă și atinsă de recele vînt, purta încă sigilul unei iubiri nemărginite. — Ea ofta, și vîntul lin purta oftatul ei în depărtare, induioșind chiar arborii. Echo încet și melancolic răspundea de mi de ori: Dumitrașcule. — Tot, ce încunjura pe acea copilă, pe Florica, era numai și numai simțământ. —

— „Da să ne purtăm, nene Arbure, că-ci étă ne-apucă séra. — Haideti, copii.“

— „Pst! Pst! Ên tăceți, că parcă-aud un glas ... auți! ... Dumitrașcu!“

— „Așa e,“ șiseră toți.

— „Ên stați ... din partea asta am auțit. — Aoa! O fată băieți! — Óre cine să fiă?“ —

— „Nu merge, măi Brusture, să nu fiă vr'un duh necurat.“

— „Aș, nene Arbure, căz d'ora aici suntem cu toți.“

De odată Florica se scólă, alérgă lângă Brustur, îi îmbrățișeză și duiósă strigă: „Dumitrașcule, te-am apucat, d'acu nu te mai las de lângă mine.“

Brustur, pe cât de vitéz, se înfioră. — „Vai de mine, nene Arbure, da asta ce-o mai fi?“ —

Pe ceilalți codreni, privind scena, îi luară fiori. Nu-

mai bătrânul Arbure, vechia slugă a lui Radu, cunoscuseră glasul Floriceii și alergă de grabă, o apucă de brațe, o strigă pe nume, și apoi o mângăia cu vorbe dulci. — Florica, lăsând pe Brustur se aședă pe érbă lângă isvor și punând mâna la inimă borborosia vorbe neînțelese. Din când în când se aușia rostind: „Dumitrașcule, călugăr;“ d'odată tăcu ca și mórtă. — Arbure făcu semn celorlalți. — Domnița se sculă răpede în picioare și țipând gróznic porni a fugi, dar se împiedecă și cădu jos. — Codrenii o rădicară și aducându-o lângă isvor o udau cu apă — dar par-că nici apă nu isvora destulă ca să liniștescă vápaia Floriceii.

— Pe o cărare îngustă printre brași se coborau codrenii ducend pe domnița. — Acesta după un timp se trezi, și în întunerecul nopții câtă în toate părțile și tremurând de spaimă țipă: — „Dumitrașcule! Dumitrașcule! — unde ești să te mai ved odat! — Dar ce aud! — Ce-i cu D-ta, nene Arbure? Visez? séu într'adevăr D-ta vorbești acum?“ —

— „Eú, Domniță.“

— „Cum? — Sunt în curtea tatălui meu? Dumneșeule, a fost numai vis? O, vis atât de înfiorător.“ — Apoi pipăind pe codreni, îi întreba cine sunt. — Câte-odată se pipăia pe sine însăși și par-că nu-i venia să credă că a fost vis.

V.

Lângă o masă, cu capul pe mână, ședea gânditor Radu, domnul Moldovei. — Pieptul său bătea așa de tare încât făcea aerul să unduleze. — Voia să ție ceva, dar vorbele-i nu puteau ieși din gură, că ci le mușca cu dinții. Ochii săi scinteaia. Câte-o încruntătură tartarică făcea să cadă mâna de pe sabie. — Așa se afla Radu, și ce se va fi petrecut atunci în gândul lui își póte închipui numai un însuși Radu.

— El era nemișcat. De-odată isbucni într'un țipet. Cu un glas, în care esprima durerea, furia și răsbunarea strigă: „Florico, pân' acum ți-a fost.“ — Apoi, sculându-se în picioare începu să tremure. — „Cu o slugă? — Cu cea mai ticălosă slugă? să fugă ea de casa părintescă? — Oh! Oh! gândul acesta mă scârbește până 'n suflet. Ești pierdută, sêrmana de tine! — Dar ce ție? vai! — Copil din

trupul meu. — Sânge din sângele meu. — Dumneșule! Dumneșule!

Și cum grăia aceste cuvinte cădu pe scaunul său lângă masă și remase astfel îngândurat de nu știa de el.

O călugăriță intră încetinel în casă, fără a fi observată, se aședă pe un scaun în fața lui Radu și începu a număra mătăniile sale. —

Ca un fulger sări Radu și strigă cât putu: „Am s'o taiu bucăți, și bucățile să le mai taiu și tot ce va fi în ea să prăpădesc,“ dar d'odată plecă capul la pământ și ecoul inimei sale răspundând: „E fiica ta! e sângele tău,“ el remase în gânduri. — „Ce ved?“ dișe apoi tresărind — „un duh?“ și începând să tremure se întorse într'altă parte, scose o năframă și-și ștergea lacrimile, ce isvoraū din ochii săi. „Ești pierdută, sërmană de tine!“ —

Intr'un târziu întorcându-se și observând bine pe călugărița, sfiit dișe: „Bine-ai venit.“ Se lăsă pe scaunul său, stătu un moment nemișcat, apoi punând mâna la inimă ca și cum acolo l'ar fi apăsât ceva, voia să vorbească, dar nu putea. — „Nelegiuire“ esprimă în fine Radu și apoi tăcu.

— „Am înțeles, Măria-ta; păcatul e mare dar se pôte șterge. Să dai 2 sate ca sărindar mănăstirei de pe dël, ca din venitul lor să se plătescă rugăciunile făcute pentru sufletul nelegiuitului său al nelegiuitei.“ —

— „Fiica mea,“ murmură Radu. — Îndată însă plecă capul spre pământ și clătînându-l își freca fruntea sa.

— „Vai de păcatele noastre!“ esprimă călugărița. — „Pocăință, Măria-ta. Să o trămiiți în mănăstire, că-cî păcatul se trage până într'al 7-lea nēm. — Așa, Măria-ta, și să dai sărindare la tôte sfințele maici, să înzestrezî mănăstirile și bisericile, să acoperi cu fier mănăstirea din dël și să-i dregi clopotnița, și să alungî 3 din slugile cele mai de apröpe.“

Radu stătu un moment nemișcat, apoi scotënd o pungă din buzunar o dete cu evlavie maicii starițe sărutându-i mâna. — „Cum ai diș, așa am să fac, că-cî Dumneșeu vorbeșce prin cuvintele tale. — Pregăteșce totul pe mâne, vom pune la cale, cum va fi mai bine.“

Călugărița, făcënd închinăciunea cuvenită, ieși.

— „S'o trămit în mănăstire; — asta-i cât se pôte de nimerit. Pocăința prin post și prin rugăciune. — Acum m'am liniștit.“ Atăta mai dișe Vodă, apoi se trânti pe un scaun și remase gânditor până sêra târziu.

VI.

O cale îngustă ducea sus în munții Carpați. În drepta nișce răslogi de brad asigurau trecerea pe lângă o prăpastie, ce se vedea alătorea. Un rfulț isvora de sub stâncă și tainic murmurând, săria vesel în prăpastie. Nișce paseri de munte mai sburaū din când în când prin desișul codrului. Un sunet melancolic de clopot se aușia, ér nu departe se zăriaū printre frunđe nișce ziduri înegrite de vijelia timpului. — Era o mănăstire.

La o distanță bunicică un ciobănaș cânta doina sa obicinuită. Oile pășeau vesele ascultând cu drag fluierul stăpânului lor.

Era spre inserat. La o ferestă cu gratii de fier, ședea tristă o călugăriță. Ea privia neclintit. Vederile-i erau așa de încordate, încât par-că voiaū să străbată spațiul nemărginit. — Din când în când ofta, își ștergea la-

crimile, care curgeau vale din ochii ei. — De-odată tötă natura se schimbă. O tăcere mortală înlocui monotonia de mai nainte.

Cu glas ângeresc, dar slab, începu tinëra călugăriță a cânta rugăciunea ei de sêră. Ea cânta așa de duios încât tôte se impleau de jale.

De doui ani nu-s pentru nime
Dile bune mai senine.
Tot aștept un ajutor
Să aline al meu dor.

O altă călugăriță mai bătrână veni și o intrerupse: „Te chiamă maica starița, vino în chilie.“

— „Îndată!“ răspuse tinëra și continuă cântecul.

De-odată pușină voioșă se aretă pe fața ei vestejită. Peptu-i fraged, deși apăsât, tot mai purta în sine povara unei adevërate iubiri. Într'un târziu începu a 2-a parte a rugăciunei sale, începu adică să plângă: „Aci m'a împins nenorocul, și inima atât de bună a tatălui meu. — Măncarea pentru mine e venin, somnul suspin, ér vieța un chin. — O Dómne, decât să mai fiū așa, mai bine trămite pe ângerul tău să curme firul vieții mele, dar înc'odată să mai ved pe Dumitrașcu!“ —

Un oftat lung, ce urmă, servi ca început părții a 3-a din rugăciunea sa: „Sërman, sërman de mine“ rosti, dar lacrimile-i implură ochii. Năframa ei udă îi cădu din mâni. „Dumitrașcule, scumpul meu!“ striga ea de rêsunaū tôte boltiturile mănăstirei. — Din tôte părțile alergau călugărițele, că-cî ele credeau că urgia cerului se varsă asupra lor. Când vedură pe tinëra călugăriță, pe fata Radului, alergând prin ogradă, rupendu-și hainele, smulgându-și părul și strigând, le apucară fiori. — „Ce să fiă asta,“ șoptiau între ele, nu însă tôte, că-cî o parte, care erau încă în flörea tineretelor, în dulcele vieții, priceuseră taina.

Spectacolul era îngrozitor. Nișce lumini de cêră licăriaū printre ferestri, ér dintr'o parte și dintr'alta priviaū sfințele maici înmărmurite.

D'odată tinëra călugăriță alergă spre pörta mănăstirei și imbrătoșeză pe o femeia, ce intră. — Era Stanca, crescătorea ei. — „Bine c'ai venit, mamă, înainte de mörtea mea că-cî eu am să mor,“ și sărutându-o ofta, plângea și se văita. Printre suspinele ei se aușia numele lui „Dumitrașcu.“ Apoi ea se retrase de lângă Stanca și privia înmărmurită. — „Visez? și eu nu sunt în mănăstire? — Ah! ce vis lung și urt!“ dișe cădënd pe brațele crescătorei sale.

— „Florico! Florico! — da ce-i cu tine? Vino-ți în fire! Nu veți că ești lângă mine.“ — Tôte erau în zadar.

— „Decă într'adevër nu e vis, spune, iubită mamă, tatălui meu să mă ierte, ér D-ta cum m'ai legănat pe brațele D-tale așa lasă-më acum să adorm pe acelși brațe. De-i mai vedea odată pe Dumitrașcu dă-i scrisörea asta. — Vieța e un vis“ — atăta mai rosti tinëra Florică ér Stanca și tôte sfințele maici începură a plânge.

VII.

Era o nöpte întunecösă. Printre morminte venia d'abia o ființă. La fiă-care pas se uita când în drepta când în stânga. Înc'un pas și se opri. Pe o movilă de curënd făcută, cu capul plecat, plângea amar acea ființă.

— Nu departe curgea furiösă o vale. — Urletul ei creșcea din ce în ce. — De-odată parcă începu să se

lăţescă şi revărsându-se ajungea aprópe de acea movilă. — O detunătură grósnică; o lumină ceréscă. Fiinţa, ce plângea, era Radu; el rădică faţa şi remase 'nmărmurit. — O fată îmbrăcată 'n alb, cu pėrul despletit se înălţa din unde şi făcend diferite semne dăcea: „În zadar mai plângi, tată, în zadar mai plângi, tată.“

— Radu întinde mâna şi cu o voce pe cât de slabă pe atât de duiósă o strigă pe nume: „Florico, fiica mea, ertă-mă şi vino 'ndērēt.“ — O a doua detunătură. — Umbra se depărtéază dăcend: „Adio! Adio! Adio, tată!“ — Radu cădu pe mormēt fără de simţiri.

Trecuse mieđu noptii. În depărtare se auđuău paşi de om. O altă fiinţă înainta încet printre desişul tufelor. Parcă venia instinctiv. — O sabie strălucea la brėul aceluï om. — Fulgerile brăzdaū cerul şi produceau o lumină intensivă. — La fiă-care fulgerătură acel om înainta dela un mormēt la altul. D'odată se opri. — Cu capul proptit pe o cruce inceptu a plânge. „Aici zace fericirea mea! — D-đeule! D-đeule! — Florico, ângerul meū, te-am iubit, ca nimeni altul; şi tu mă iubiai. În lumea asta păcătósă n'avurăm parte de dragostile nóstre. — O fericire, tu nu eşci pe pământ! — Dór în ceruri tot ne vom întelni.“ — Aşa jelia la mormēt tinėrul Dumitraşcu.

— „Cine eşci tu?“ rosti Radu sculându-se de pe movilă. „Eşci duh? eşci năluca? seū chiar satana?“

Un fulger lumină în nóptea întunecósă.

— „Ah, ce vėd? Dumitraşcu, fiul duşmanului meū. D-đeule! — Omóră-mă! Omóră-mă! să scap ticălósele mele dıle de muncile iadului.“

— „Tu mi-ai rapit fericirea. Morı!“ dăse Dumitraşcu punend mâna pe sabie. — „Dar ce dăc? Asta ar curma durerea ta. Nu! Nu! Să trăeşci încă, fiă-care minut să-ţi fiă un véc de suferinţă. — Eū am fost acela, care am iubit pe Florica. Eū! Eū! Dumitraşcu.“

Dăcend acestea, îşi făcu cruce, sărută mormētul şi plecă cu lacrimile 'n ochi, cu jalea în inimă. — „Oh, lume păcătósă! Tu nu şcii ce-ı nevinováia.“ Aşa vorbi tinėrul Dumitraşcu şi încălecând armăsarul seū puse amėndouė mâ-nile la ochi şi dăse: „Florica nu mai este, du-mė, murgule, unde-ı şci tu.“

Căţiva ani dup'aceea, pe o stâncă négră şedea trist un moşnég. Faţa-ı sbărcită şi slabă arėta că un dor mare muncise inima lui. O puşcă vechiă proptia capul aceluï bėtrân. Pletele lui argintii le sbura vėntul, ér mâna-ı slăbită d'abia se mişca. Din înfăişarea lui se vedea că e un haiduc. — Alătura cu el un al 2-lea haiduc ofta.

— „Da, ce-ı cu tine, Négoe?“ dăcea cel mai bėtrân.

— „Căpitanu-ı mort!“

— „Cum? ce? unde? spune!“

— „A murit, ierte-l D-đeū. — Vorba lui de pe urmă a fost: „Florico, te-am iubit.“¹⁾

Ion C. Panţu.

¹⁾ Avend Radul Vodă o fată din trupul lui, dăc să fi fugit cu o slugă ieşind pe vre-o feréstră din curşile domneşci din cetatea Hărlăului, şi s'au ascuns în codru; şi au făcut Radul Vodă năvod de ómeni şi au găsit-o la mijlocul codrului, la o fântână ce se chiăma fântâna cerbului, lângă podul de lut. Decı pe sluga l'au omorit; i-au tăiat capul ér pe dēnsa au dat-o la călugarie şi au călugărisit-o.

Ion Neculce (Ietopişet, pag. 203).

Lunaticul.

Pe-a cerului câmpie măreţă, răpitóre,
A noptii dalbă dınă se 'nalţă 'ncetişor,
Nemărginitul spaçu împlėndu-l de splendóre,
De visuri dulci, plăcute, de farmece, de-amor.

ÉR' colo 'ntr'o odaie, în visuri de iubire
Se légăn' un lunatic, un june suspinând.
Apoi încet se scólă din pat, şi-a sa privire
Ţintindo'n sus, spre lună, vorbeşce c'un ton blând:

„Ah! ângerul meū dulce, ah! scuppa mea iubită!
„De ce fugi tu de mine? de ce mă părăseşci?
„Nu veđi inima-mi, dragă! de dorul teū muncită,
„În pept cum mi se bate? de ce nu mă iubeşci?“

Dar' nu-şi sfērşeşce vorba, şi-o voce iubitóre
Îl strigă . . . El tresare . . . Dar' ah! de reci fiorı
Cuprins fiind, jos cade de pe 'nvėliş, şi móre . . .
ÉR' luna 'nspăimėntată s'ascunde după nori.

Vorbind încet deschide feréstra casei sale
Şi lin pe dēnsa iese lunaticul măhnit,
De strėşină se prinde, prin vėnt făcėndu-şi cale,
Şi de 'nvėlişul casei s'acaţă liniştit.

Şi ér ochii-şi ţinteşce spre-a cerului câmpie
Şi mânil-şi întinde spre mândra sa, void
În braţe s'o cuprindă, la peptul seū s'o ţie,
De el să nu mai fugă, şi dăce aiurind:

„Pe faţa ta de dınă, o dulce sărutare
„Mai lasă-l a depune pe cel ce te-a iubit,
„Pe cel ce-odinióră la peptu-ţi c'u'nfocare
„L-ai strins, ér' astă-đt este lăsat, nefericit!“ . . .

Verişórele.

Trei dalbe lăcrimióre,
Trei gingaşi crinişori,
Trei june verişóre
Cu ochi fărmeacători

Trăiaū în fericire,
Departa de-orı ce chin,
În linişte, 'n iubire
L'al maicelor scump sin.

Şi dragostea lor mare
Era de-a se juca
Cu florı mirositóre,
Ce 'n fugă le-aduna,

Cu fluturi, dalbe stele,
Ai lor scumpi frăţiori,
Cu mărgăritărele
Dulci lacrimi de florı.

Şi plini de fericire
Părinţii lor erau,
C'o gingaşă iubire
Mereū le desmierdaū.

Dar', étă, se iveşce
Un măndru ângeraş
Şi 'n cer le-ademenėşce
Cu chipu-ı drăgălaş.

Trei dalbe lăcrimióre,
Trei gingaşi crinişori,
Trei june verişóre
Cu ochi fărmeacători

Întinderea luméscă
De grab o părăşesc
Şi sus spre cea ceréscă
Se duc, călătoreşc!

ÉR' fluturi, floricele
Şi scumpii lor părinţi,
De-atunci petrec în jele
Vėrsând lacrimi ferbinţi.

S. Fl. Marian.

Sarea comună.

Vięta organismelor depinde dela mai mulți factori. Astfel fără aer atmosferic și fără căldură determinată nu pöte trăi în natură nici o vietate.

Aerul atmosferic, un amestec de 77 părți de nitrogen (azot) și 53 părți de ocsigen, încungiuură pământul până la o grosime de 15 miluri, străbate în cója lui și se amestecă cu apa. Înse acest corp nu se află nicăiri în starea curată, el cuprinde în sine: hidrogen, aburi de apă, acid carbonic, amoniac și alte gazuri, ba și corpuri solide förte fine cum sunt pulbere, ouă de animale infusorice etc.

Aerul atmosferic este indispensabil pentru ómenii și animale prin cuprinsul seú de ocsigen, ér pentru plante prin cuprinsul seú de apă, acid carbonic și amoniac. — Aceste părțicele distribuite în natură într'un mod miraculos nu sunt însă de ajuns pentru susținerea vieții! Natura s'a îngrijit și de nutremântul cuviincios al organismelor ei, nutremânt organic și neorganic.

Nutremântul organic e förte cunoscut în vieța practică și nici nu e scopul nostru a vorbi aici mai cu demênuntul despre el, ci ne vom ocupa numai cu un factor, care e absolut necesar spre susținerea sănătății organismelor și spre deplina formare a părților lor atât fluide cât și solide. Acesta este un corp mineral-anorganic, fără care organismul atât al omului cât și al animalelor superioare nici nu pöte subsista. Acest corp util e sarea comună seú sarea de casă.

Sarea e o parte constitutivă a tuturor sucurilor organice; pierderea ei prin funcțiunile vitale, prin secrețiuni etc. trebue întregită îndată. Detrăgându-i sarea cu totul, omul ar muri în scurtă vreme între mari chinuri și cu semnele unei putrefacțiuni încete.¹⁾ Sarea se presintă în tóte substanțele organice atât fluide, cât și solide, și porțiunea ei rămâne mereú aceeși; astfel se dovedește că ea are un rol determinat și esențial în vieța organică. (Corpul omenesc cuprinde în sine $\frac{1}{2}$ de kilogram de sare și mistuește pe an până la opt kilg.)

Sarea e cel mai natural și mai activ escitător al mistuirei; ea lucră în stomac în mod chemic asupra părților constitutive albuminoase și unsuröse, ajută la disolvarea acestora, spre a putea fi absorbite mai ușor. Partea cea mai mare a sării se absörbe încă în stomach și pötrunde în sânge, pe care-l ține în stare subțiată, o altă parte însă se duce cu sucurile nutritive prin canalurile absorbitore și se asimiléză.

Afară de aceea sarea ocupă un loc însemnat între dresurile mâncărilor, dá nutremintelor un gust deosebit de plăcut amestecându-se cu sucurile și substanțele un-suröse.

Influința sării asupra organismului animalelor e tot atât de frapantă.

Animalul sélbatic o caută în tot locul spre vindecarea corpului seú; economul îngrigitor nu întârziă nici când a pune bucăți de sare în staule seú în acele locuri, unde aú intrare liberă vitele sale de jug și de prăsilă. Ér vênătorul speculând cu dorul instinctiv al vênatului după sare, o aședă pe locuri libere și îndepărtate din pădure și așa îl atrage în cursa pusă cu astuția.

¹⁾ Acastă speciă de mörte s'a întrebuințat în anticitate față cu criminalit oséndiți la mörte.

Afară de aceea sarea își află și alte întrebuințări förte felurite s. e. sarea cea mai curată la pregătirea acidului muriatic, a chlorului, a sării lui Glauber, a salmiacului, la glasura faianței, la fabricațiunea săpunului ș. c., ér sarea cea mai necurată se folosește de multe ori în agricultură.

După acastă fugitivă introducere, să vedem aparința, nașcerea, esploatarea și calitățile acestui corp mineral!

Sarea comună, în stare liberă-curată, e o combinare chemică de chlor și natriu, din care causă a și căpétat numirea științifică: chlornatriu (Na Cl); ér împreunată cu apa se pöte privi ca o combinare a ocsidului de natriu ($\text{Na}_2 \text{O}$) cu acidul muriatic (H Cl); tocmai de aceea s'a numit de chimiștii bėtrâni: natron muriat. — Sarea se înfășoșeză în cantități abundante ca product natural al tuturor zonelor. Ea se află: ca pėtră de sare (muria montana, fr. soude muriatée), sub forma unei masse străvėdėtore, granulöse și mai mult seú mai puçin necurate; ca saramură (izvöre sărate, adică în stare fluidă, deja disolvată de apa comună); în fine ca sare de mare, în mări și în lacurile mai mari.

Straturile de sare se forméză nemijlocit prin separarea părților de chlornatriu, care se află — așa dicėnd — disolvate chimice în apa mărilor și a lacurilor. Cantitatea materiilor minerale disolvate în aceste ape se urcă la 3—4 procente; și dintre aceste materii chlornatriul e în preponderanță; afară de acėsta se mai află în cantități mai mari seú mai mici: chlormagnesiú, sarea amară (sulfat de magnesiă), gipsul (sulfat de calciú), chlorcaliú, bromnatriú ș. a. m.

— Ce se atinge de purcederea acestor corpuri chimice, următoreá interpretare ne dá despre ea o idee förte clară! — Elementele chimice pân' acum cunoscute și necunoscute aú jucat fără îndoielă o rolă însemnată la formarea pământului nostru. Materia primitivă a acestuia a fost la început în stare fluidă incandescentă, din care mai târziu s'a născut — prin neconțință rėcorire — o agregatiune tot mai fluidă. În fine, aședându-se corpurile mai grele, pământul a devenit uscat, locuiver de făpturi organice. — La acest început erau de față tóte elementele (hidrogen, ocsigen, nitrogen, carbon, chlor, iod, metaluri, alcaline ș. a.) în combinări chimice. Îndată ce aceste corpuri aú ajuns destul de apröpe, ca să se pötă atrage unul pe altul, s'aú născut din ele pământurile, alcaliele, acidele și diferitele săruri. Natriul, care era în cantități însemnate, are o afinitate chemică străordinară pentru chlor. Prin combinarea acestor corpuri elementare s'a produs așa numita sare comună, seú chlornatriul. — Cum s'a întēplat combinarea natriului cu chlorul, tocmai așa s'a născut chlorcaliul, chlormagnesiul ș. a.

Décă punem într'un vas mai mare o soluțiune de sare subțiată, — care se pöte numi cu tot dreptul murătură — și decă o lăsăm câtva timp în liniște, ne vom convinge, că păturile superioare, devenite mai gröse prin evaporarea apei, se aședă förte regulat pe fundul vasului. După un timp mai îndelungat soluțiunea de sare devine pe fundul vasului tot mai grösă, până în fine se concentreză astfel, încât părțicelele de sare se separéză förte frumos de soluțiunea numită.

Însé în mările deschise, unde rămâne apa neconținut

în aceeși cantitate, nu p^ote să se s^{ev}erșescă cristalisarea sării disolvate în modul acesta, deore-ce parte p^{at}urile bogate și s^{er}ace în sare se amestecă la olaltă, parte însă apa evaporată se suplinește prin rirurile, care se varsă în mări. — Într'aceea în unele lacuri închise, în care se varsă mai puține riri și a căror apă conține mai multă s^{eu} mai puțină sare disolvată, totuși se p^ote observa același curs, ca în murăturile stătătore. Soluțiunea de sare se concentrează tot mai tare în astfel de lacuri, p^{at}urile de apă bogate în sare se aședă spre fund; din acestea se aleg p^{ar}ticelele de sare, și astfel se formază cu încetul pe fundul lacului straturⁱ mari de sare. Primăv^{er}a, când apele ririlor aduc în lacuri f^{or}te multe p^{ar}ți de lut și nisip, numai aceste corpuri — suspendate mecanice — se precipiteză pe fundul lacului, pe când sarea comună — Cl Na — rămâne în soluțiune. Pe timpul verei, când se evaporază mai multă apă, decât se aduce prin riri, apa lacului formază o saramură cu mult mai concentrată, și atunci se aședă pe fundul lacului mai numai p^{ar}ți de sare comună. În modul acesta după mai mulți ani se pot observa pe fundul lacului p^{at}uri de sare și de lut alternative.

După acestea se p^ote presupune cu totă siguranța, că straturile colosale de sare produse în nenumăratele periode geologice s'au format tocmai în modul acela, pe cum se p^ote observa și astăzi în unele lacuri închise. — Nesecatele masse de sare din Galiția (Wieliczka), din Ungaria și Ardél, din România-liberă, s'au produs în timpul geologic, când aceste ținuturi erau sub apă.^{*)}

Sarea nu se înfăoșeză în natură numai în straturⁱ, ci în multe locuri se află numai ca murătore. — Straturile de sare apar în Europa — cu excepțiunea Scandinaviei, Holandei și a Belgiei — în t^ote ț^{er}ile, și adecă mai mult s^{eu} mai puțin curată. — Cea mai curată sare de straturⁱ se sc^ote din sinul pământului pe cale montanistică și se predă consumațiunei ca „sare de p^{et}ra“. Sarea mai puțin curată, produsă prin unele amestecuri chimice s^{eu} prin unele substanțe împărțite mecanice într'o stare necurată, parte colorată în roșu, negru, parte mestecată cu petricele și pământuri: ac^{es}tă sare asemenea se sc^ote montanistice, însă înainte de a se da consumațiunei, trebuie să se disolve în diferite vase, de unde apoi se concentrează pe cale mecanică.

Murătorele se află în natură ca izvoare de sare, ca apă de lacuri și de mări, din care se câștigă sarea curată după evaporarea artificiosă s^{eu} naturală a apei disolvătore. — Astfel sarea de p^{et}ra, ca și saramurele, ce se află în natură, cuprind în sine, afară de chlornatriu, și chlorcalciu și chlormagnesiū; numai acestor două amestecuri are de a le mulțami sarea însușirea, de a atrage umez^{el}a din aer și a deveni apăt^osă.

La izvoarele de sare e caracteristică acea împregiurare, că temperatura acelora e de regulă mai mare, decât

^{*)} România e f^{or}te bogată în sare, din care product s'a tras și se trage și acum f^{or}te mult folos. — Sarea a fost aci până ieri alaltăieri unicul mineral, care s'a scos din sinul pământului pe cale montanistică, și care a adus încă în pătrarul prim al secolului presinte un venit de două milioane de piastrii. — Locurile mai principale, unde se află sare în formă de p^{et}ra, sunt: în Moldova Ocna-Bacău, P^{et}ra, N^{em}șul și Slatina (la otarul Bucovinei); ér cele mai de căpeteniă ocne de sare (saline) se află în ținutul Slănicului și în apropierea Rimnicului.

temperatura de mijloc a locului respectiv, — și că cu creșcerea acelei temperaturi creșce și oaprsul lor în sare. Izvoarele de sare din Halle au o temperatură de 18—19 grade Celsius, ér cele dela Kreuzenach 34—35°, până când temperatura de mijloc a suprafeței locului e numai 8—9 grade celsiane.

P^{ar}țile constitutive solide ale apei de mare și de lacuri nu sunt așa de felurite, ca ale izvoarelor de sare. E drept, că conținutul de sare al apelor de mare se schimbă după regiunea și adâncimea mării, astfel, încât se p^ote dice în genere, că acela creșce dela poli spre ecuator și dela suprafață spre fund. Totuși ici coela se observă unele excepțiuni, precum d. e. la îmbucătura fluviilor ș. a. Conținutul în sare se schimbă și după periodele timpului: el e mai însemnat pe timp sv^{en}tat, decât pe cel ploios.

Spre sc^oterea sării din apa de mare se întrebuinteză diferite moduri, care se basază pe evaporarea artificiosă (prin fierbere) s^{eu} naturală.

Evaporarea artificiosă se întrebuinteză numai în acele ținuturi, care sunt mai bogate în lemne s^{eu} alte materiale de ars. Operațiunea ac^{es}ta se s^{ev}erșește în tehnologiă în moduri atât de felurite, încât o descriere detăiată a ei e de folos numai pentru specialiști.

Evaporarea naturală e mai simplă și merită atențiunea generală! În locurile libere se fac adică lacuri și basinuri; în acelea se lasă să se așede numai nămolul din apa de mare, ér acestea, care stau mai multe în r^{en}d și sunt în comunicațiune una cu alta, se folosesc spre evaporarea îndepărtată. În basinul din urmă, care se află mai departe de lac, e sarea cea mai curată.

În Franca se folosesc spre scopul acesta ézuri de saramură (franc-laveriches), peste care se aruncă apa de mare cu ocaziunea flucului. Ac^{es}tă apă asv^{er}lită parte se str^{ec}oră până la flucul următor, parte se evaporază, ér sarea „înfloresce“ dincolo de éz. Fl^orea de sare se strⁱⁿge la olaltă și se pune în coșare spre concentrare definitivă!

În locurile frigurose se separază sarea din apa mării prin înghețare. Decă îngheț^ă apa de mare, ac^{es}tă gh^{et}ă cuprinde în sine f^{or}te puțină sare, ér soluțiunea devine tot mai gr^osă și mai concentrată. Decă, după delaturarea acestei coji de gh^{et}ă, éráși îngheț^ă suprafața soluțiunei, gh^{et}ă ac^{es}ta asemenea va conține puțină sare, ér soluțiunea devine și mai gr^osă. Ac^{es}tă operațiune se continuă, până când soluțiunea de sare nu mai îngheț^ă. În momentul acela sarea e pe deplin concentrată și în sc^{ur}tă vreme cristaliséză.

În multe locuri de pe suprafața pământului nostru sunt lacuri, a căror apă conține cantități însemnate de sare. De aci se sc^ote ac^{es}ta în diferite moduri; dintre cele mai simple sunt cele naturale! F^{or}te multe astfel de lacuri se află prin p^{ar}țile nordice ale mării caspice, între Volga și Ural. Numai în ținutul Astrahanului sunt peste 700 de lacuri mai mari și vre o 1300 mai mici, din care se sc^ote f^{or}te multă sare. Cel mai însemnat lac de acolo este Elton.

În lacul acesta se cristalizéză sarea în timp de seceță, prin evaporarea apei, în cubi mai mici s^{eu} mai mari și aședându-se pe fund, forméză un strat de sare. Acesta se disolvă s^{eu} totalminte, s^{eu} numai în parte de apă, care vine pe timpuri ploiose, ér în locul acela se aședă

cuprinsul ei de nămol. La următoarea secetă erăși se aședă sarea disolvată pe fund, ér după ce s'au încheat păturile aședate, se începe scóterea sării. Acésta se întemplă de regulă în luna lui Iuliú, când adică partea fluidă a lacului e numai 35—40 centm. de adâncă, așa, încât omul póte âmbra prin ea.

Operațiunea e următoarea:

Se alege, după putință, cătră mijlocul lacului un loc mai înalt; lângă acesta se începe a se tăia în bucăți păturile de sare. Aceste bucăți se curată de nămol rădându-se și clătindu-se în apă; apoi se aședă pe locul mai înalt amintit, unde se ducă cu maiguri, se aședă în formă de piramidă, se udă cu apa, care se află de-asupra ei¹⁾, și se lasă acolo vre-o opt zile. În timpul acesta se scurge apa, ér sarea se svéntă. — O astfel de piramidă cuprinde peste 40—50 tone de sare. — Sarea svéntată se scóte la țermuri și se grămădește din nou în piramide, unde remâne cam doui ani, când se póte preda comerțului.

¹⁾ Acéstă apă e unsurósă, fără colóre și ustură pelea. *Nota aut.*

Exploatarea sării din lacuri — precum se vede — e un lucru fórte ușor, dar considerând, că apa, care se află de-asupra sării, e fórte caldă, — de multe ori are o temperatură de 56—60 graduri Celsius, — și fórte caustică (mușcătore): acéstă operațiune este pentru lucrători una dintre cele mai grele în întréga montanistică!

În fine să vedem, ce calități posedă sarea comună?

Sarea cristaliséză de comun în sistemul regular și adică în ecsaedri frumos desvoltați, de multe ori însă se află în formă fibrósă séu granulósă. Cristalele se despice minunat în altele mai mici, astfel, încât la o lovitură într'o direcțiune determinată dintr'un cristal se nasc mai multe fórte mici și mai tóte de formă omogenă, adică ecsaedrică. — În starea curată sarea e pururea fără colóre și străvêdétore, ér une-ori amestecată cu alte materii străine, în care cas are diferite colorii. Aceste colorii ale sării depind dela materiile străine amestecate cu ea; sarea roșiă-deschisă cuprinde unele cantități de ferocsid ($Fe_2 O_3$); sarea vênătă își capetă colóre de la bitum, ér cea verde dela ocsidul de aramă ($Cu O$).

G. Pocreanu.

De-ar veni...

De-ar veni pe-aript de nópte
La-așternutu-mi mórtea grea,
Și mi-ar spune 'n crude șópte,
Că se stinge vieța mea;

Și că trebui să dau sémă,
Pe pámént ce-am implinit;
Că dreptatea-acum mé chiamă,
Ș'am să las tot ce-am iubit;

Eú atunci pe lumea largă,
Mândro, gici, ce-ași regreta? ...
— Că gurița ta de fragă
N'am putut-o sáruta!

Blagiu, 1880.

Teodor Bota.

Artisții memoriei.

Schiță după I. W.

La Temistocles veni cândva un om și se oferi, că îl póte învăța mijlócele, prin care se agerește memoria. „Și ce-mi póte folosi acésta?” întrebă renumitul beliduce al Atenienilor. — „Atunci vei ține minte tot ce vei voi.” răspuse acela. Temistocles se întorse și duse: „Mai mare serviciu îmi vei face, decă mă vei învăța arta să uit tot ce voesc.”

Cine póte nega, că în acéstă anecdotă zace ascuns un sens adânc? De sigur, ori cine și-a făcut tristele sale esperințe, ar dori mai bucuros să scuture amintirea lor, și să le rescumpere uitarea, dec' ar putea. Dar cu tóte acestea ea remâne ca o suvenire fidelă, un prețios dar al naturei, și ómenii carii sunt dotați cu darul memoriei trec mai ușor peste unele greutăți ale vieței. Pentru vieța spirituală individuală memoria însemnéază atâta, cât istoria universală pentru cultura ómenimei; fără ea o desvoltare spirituală continuă nu ne-o putem închipui.

Cunóscem o mulțime de exemple despre memorii, a căror agerime este o minune. Împregiurarea că cele mai multe cad în anticitate și în evul mediú, singuraticii fiziologi nu o atribuesc numai întemplării, ci mai mult dovedesc, că universalitatea artei de a scrie și prin acésta

obiceiul, de a-și însemna tóte, rápește memoriei privilegiul de a se desvolta și o slăbește de timpuriú.

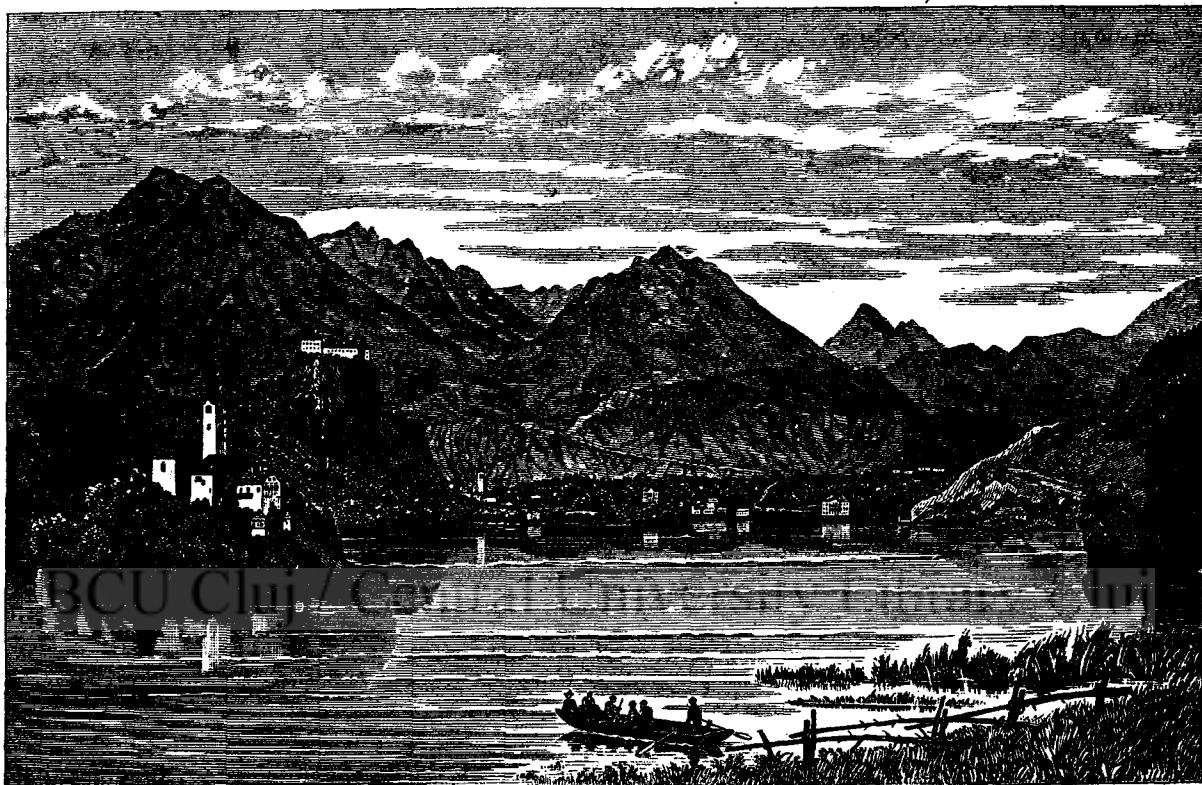
Ori cum ar fi, bêtrânií nostri au pus mai mult preț, decât noi, pe arta memoriei. Cicero vorbește s. e. cu mare admirare despre poetul grecesc Simonides († 469 a. Chr.) care a inventat Mnemotehnica, adică: arta de a sprigini memoria prin unele mijlóce aucsilare. Chiar Temistocles, despre care am mai amintit, în realitate a considerat o memoriă fidelă altfel decât am áretat mai sus, că-cí se bucura de o energiă estraordinară a memoriei, și se duse despre el, că șcia numele celor 20,000 cetățeni din locul séu natal, Atena, și că într'un an a învățat perfect limba persică. Cyrus, regele Persiei, împératul Hadrian și Scipio Africanus; au fost toți nu numai eroi cu spada, ci și eroi ai memoriei, că-cí ei au avut rarul dar, de a cunóște după nume pe toți soldații număróselor lor armate. Despre împératul Oto (se ținea mai întâiú de partizanii lui Galba, care la an. 68 a. Chr. s'a resculat în contra lui Nero; după uciderea lui Galba a ajuns Oto pe tronul împéresc) ne referéză cronicarii, că mai mult memoria lui impunétore l'a adus la vază și auctoritate.

Asemenea se duse că s'a distins și Mithridates, care

șcia vorbi 22 de limbi. Mai departe beliducele roman Lucius Licinius Lucullus al cărui nume a devenit proverbial pentru viața sa scelerată, a fost dotat cu o memorie extraordinară, și Marcus Porcius Cato a fost nu numai un orator escelent, ci avea și o memorie atât de fidelă, încât nici când nu-și însemna ceva, ci toate le ținea minte, și recapitula o cuvântare, fără de a omite un singur cuvânt din ea. Mai departe Seneca senior, care sub împăratul August a fost în Roma învățător de retorică, putea recita 3000 de nume proprii, precum le-a audiat o singură dată, și 200 de versuri, chiar într'un rând întors.

Se pare însă lucru cu totul fabulos ceea ce spun biografii despre papa Clemente VI. Acela nici când nu uita, ce a cetit său a audiat odată și această agerime a memoriei a dobândit-o în urma unei apoplezii (gută) care în juneta

el, și să-l străpungă, în momentul când s'ar opri." Un spirit înrudit cu el este învățatul holandez Hugo Grotius (care la 1621 a fugit din temnița Lovenstein împachetat într'o ladă cu cărți) a știut de-a rostul întreg „corpus iuris“ la a cărui înțeles un student trebuie să asude 3—4 semestre. Dar el a fost întrecut de Iosif Scaliger (născ. 1540. † 1609.) un limbist francez cu un geniu multilateral și de o profunditate a științei grea de ajuns. În 21 de zile a învățat de-a rostul pe întreg Homer și i-a ajuns 4 luni, pentru de a-și imprima în memorie pe toți poezii greci. Și reformatorul Calvin merită a fi amintit aci. Omenii, pe cari i-a vădit numai odată în fugă, îi recunoștea din o sută, și decă într'un discurs său la un dictat a fost întrerupt câte odată ore întregi, începea continuarea, fără de a se mai gândi, de unde se oprise.

Lacul de Veldes. (Pag. 174.)

sa l'a lovit în cefă. Fisiologii pot decide, decă acesta este posibil său nu.

Și Carol XII. regele Svediei, se ține de această galerie onorifică. Tot ce i se comunica odată îi rămânea în memorie s. e. numele funărilor la corăbii, expresiunile tehnice ale diferitelor arti și științe și numirea lor în limbi străine. Asemenea și numele vre unui oficer, pe care l'a audiat în copilăria sa, și ce cal a călărit la cutare inspecțiune etc.

Un alt gigant în memorie din evul mediu este învățatul italian comitele Pico de Mirandola (născ. 1463. † 1494.), carele ca copil încă a stărnit admirare în privința acestă. Nu numai, că el cunoștea perfect 22 limbi, ci i-a ajuns să audă odată 2000 de cuvinte diferite, pentru a le putea recita fără impedecare. Renumitul filolog Iustus Lipsius, care a murit la an 1606 ca istoriograf regesc în Louvain, s'a oferit a recita scrierile lui Tacit cuvânt de cuvânt, „măcar să stea“, cum a adaus singur, „unul cu sabia lângă

Pe timpul, când Voltaire (născ. 1694. † 1778.) petrecea la curtea lui Frideric II. în Berlin, se afla acolo și un englez, care avea o memorie atât de extraordinară, încât putea recita fără a perde un cuvânt tot, ce i se dicta odată. Regele pofti pe acest om la el, și punându-l la probă, nu se mai sătura de a admira talentul său. Fiindcă chiar în momentul acela s'a anunțat Voltaire, spre a citi monarhului poezia sa cea mai nouă, și Frideric era cu voe bună, se decise a face o glumă cu gingașul poet. El dispuse ca englezul să se ascundă după o perdea și-i ordonă, să fiă atent, la ce va ceti Voltaire. Așa se și întâmplă. Voltaire grăbi în lăuntru, și ceti pe noulăscutul fiu al musei sale cu voce tare și cu multă plăcere; a fost însă destul de surprins, când regele promunță cuvintele: „frumos, foarte frumos, iubite Voltaire, dar nu e ceva nou; ceva cunoscut, de mult cunoscut!“ — „Cum așa, Maiestate?“ îndrăzni a întreba uimitul poet. În loc de respuns Frideric II. chiamă pe englez și-i porunci să

reciteze cuvânt de cuvânt poesia lui Voltaire. „Ei, ce dicți la acesta?” întrebă regele. Voltaire abia își putu înfrâna furia sa. „Șarlatane! Banditul! Mișelule!” răcni el. Abia risul regelui îl făcu să înțeleagă, că aci e o glumă în joc, și acum se miră și mai mult aflând cum stă lucrul.

Asemenea și o venețiană, cu numele Fonte, avea rarul dar, de a recita din cuvânt în cuvânt o disertațiune lungă, pe care o aușia o singură dată. De însemnat sunt și filosoful Leibnitz și matematicul Pascal. Despre cest din urmă ne spune Loche, că în zile normale nici când nu uita, ce a făcut, cetit său cugetat. Țer despre Leibnitz se constată, că el cetind totdeauna făcea estrase pe care le compara cu ideile sale proprii și-apoi nu le mai lua nici când în mână. Ceea ce depusese pe hârtie, nici odată nu dispărea din memoria sa. Pentru aceea a și căpătat epitetul: „Viiul dicționar.”

În Turin era un învățat, cu numele Sachieri, care nu numai că era în stare, să reciteze o predică aușită odată și anume după șirul originalului, ci tot deodată juca șah cu 3 persoane diferite, fără a se uita la unul din aceste 3 jocuri. I se șpunea simplu, ce figură a tras partnerul său și Sachieri respundea fără a se gândi, ce are el de a trage. În același timp își petrecea cu societatea prezentă și șcia arăta în tot momentul, ce trăsături veniau la rând pe fiă-care tablă.

Forțe admirabilă era felurimea și abundența în științe a bibliotecarului florentin Antonio Magliabechi (născ. 1633 † 1714). Deși până la al 40-lea an al etății a fost aurar, totuși rezimat pe memoria sa, care nici când nu l'a părăsit, și-a câștigat prin autodidactică cunoștințe atât de felurite, încât putea vorbi ore întregi, pe toate terenele științei ca și când profesiunea lui ar fi fost totdeauna știința. Chiar și pe singuraticii scriitori, precum și singuraticile scrieri și capitule le șcia cita foarte bine, încât s'a făcut cel mai mare cunosător de literatură, ce a existat vre odată.

Ómenii, cari se vaită de slăbiciunea memoriei, au de regulă obiecte determinate, care le scapă ușor din memoria, așa cu deosebire nume și numere, pe când de altă parte sunt ómeni ce țin minte astfel de particularități. Renumiți matematici au fost între alții Vallis și Dahse. Cel dintâiu, născ. 1616 în Aschford în comitatul Kent, mort la 1703 ca profesor de geometrie în Oxford, a fost și cel dintâiu învățator de surdo-muși. Cu cele mai grele grupe de numere se juca el ca un jongleur cu globurile sale și cele mai compuse probleme din matematică le rezolva din cap mai ușor, ca 10 alții pe hârtie. Ioan Martin Zaharia Dahse, un germán (născ. 1824 în Hamburg † acolo 1861) putea să reciteze fără greșelă nu șir de 188 de cifre, nu numai înainte său de-a dădăratele, ci, la cerere, șcia spune s. e. 8 său 3 de câte ori și unde vine înainte. Cinci rânduri de 19 cifre diferite le aduna în câteva minute din cap; tot atât de iute era în multiplicare și în divisiune. Dibăcia sa în socotela din cap era așa de singulară, încât călătoria prin orașe și se producea pentru bani. La aceste reprezentațiuni multiplica între altele 40 de numere diferite cu alte 40 în câteva minute, pe când în giurul lui era o petrecere animată, și rezolva în 20 de minute o divisiune de 60 de numere.

Este evident că ómenimea în privința facultăților corporali se scobórá și ómeni cu memorii atât de puternice sunt cam rari. Presintele nostru cunoșce s. e. pe Richard Türschmann și Herman Linde, cari pot recita fidel dramele lui Shakespeare, Goethe și Shiller.

Adevărata artă de a ajunge la o memorie bună, după filosoful Rosenkranz, constă întru a urma natura memoriei, care depinde dela atențiune, dela înțelegerea chiară a obiectului, dela interes cătră obiect și dela diligență și voința seriósă de a ține ceva minte; toate celelalte sunt numai șarlatanerie. Firesce darul special dela natură jócă aci rolul principal.

Basiliă Biro.

Lacul de Veldes.

Regiunea cea mai mărețá a Carnioliei este fără îndoelá valea Savei vocheine, care din Ost pėtrunde adânc în interiorul munților Triglav. Frumșeta acestei regiuni se aprețueșce cu atât mai mult cu cât aci se arată pentru ultima órá adevăratul caracter al Alpilor, văile romantice cu lacuri și cascade, poenile bogate ce se rădică deasupra pădurilor, vėrfurile munților acoperite cu nea.

Ce peisagiú încântător când te uiți dela Lees cătră Veldes. Tot lanțul Alpilor iulici zace înainte ochilor privitorului; în Nord se vede vėrful ascuțit al lui Mangart, în Sud ciudatul Alter Weiberzahn (bėtránul dinte de femeie), pe când în mijlocul lanțului își înalță Triglavul cele trei capete încununate cu nea. Înaintea acestora deluri vėrđi, liveđi de smaragd, őr de pe o stâncă se arată castelul Veldes, având la picioarele sale suprafata lacului de același nume.

Lacul acesta presintă o iconă din cele mai plăcute cu împregiurimea sa pitorescă. Mica supra-față verde formeză un pătrat, încungiurat de munți foarte feluriti. Pe când cóstele cătră vest sunt góle, celelalte părți posed un tufiș bogat și frumóse grupe de arbori, dintre care se înalță câte-va vile, un mare hotel, o bae imposantă și plăcută

biserică parochială. Pe țermul nordic se înalță pe o stâncă verticală castelul din evul mediú, őr în fața lui, pe țermul sndic al lacului, se întind micile sate Scheikendorf și Seebach. Vechiul sat Veldes, care abia se vede de pe lac, se ascunde în parte mare în dosul stâncilor.

Partea cea mai răpitóre a lacului este o mică insulă rotundă și înverđită, care se înalță în Sud-vest din undele curate și pórtă plăcuta biserică Maria. Zidurile albe cu cupola roșiă brună lucesc din verdele deselor tufe și arbori într'un contrast pitoresc de colorii. — Lacul conține mulți peșci; adâncimea lui cea mai mare este de 27,5 metri. Cătră Crăciun înghețá și atunci formeză un minunat loc de patinat.

Pe insulă conduc două trepti de pėtră la biserică. Acesta nu este o construcțiune de vre-o însemnătate, dar e cercetată peste an de cel pușin 10,000 de peregrini evlavioși. O comórá bogată, giuvaerul cel mai prețios al țerii, se păstrează în această biserică; cu el este împreunată o tradițiune memorabilă. Pe timpul interegnului francez în Iliria, de care se ținea și Carniolia, era să se ducă te-saurul bisericesc împreună cu alte lucruri de preț ale țerii. Funcționarul francez, care era să eșcute acestă

decisiune în Martie 1813, întâmpină o rezistență atât de înverșunată din partea curagișelor femeii din Veldes, încât trebui să se lase de propunerea sa. Ba, această revoluțiune femeiească a avut drept urmare că din partea intendantului general francez sosi ordinul, să înceteze cu vîndarea scu-

lelor de argint ale bisericeii, să prețuască valoarea lor și să lase tesaurul bisericeii în mâinile locuitorilor pentru un deposit de numerar său pentru trei obligațiuni; aceasta se și întâmplă. Astfel curagișele femeii din Veldes au scăpat comóra bisericeii de pe insulă.

V a r i e t ă ț i.

Femeia rugându-se (cu ilustr. pe pag. 165). Ce nevinovăția în fața ei, ce încredere în dumnezeu și predare în voia lui atotputernică. Acesta nu este rugăciunea căinței sdrobite, ci a liniștei copilărești. Ce strică, decă nu se află în biserică? Ea este în mijlocul naturei, singură, față în față cu atotputernicia divină. Ochiul ei rugător, dar curat și senin, este îndreptat cătră infinitul ceresc; nu se vîd urme de lacrimi în acea privire sublimă. De ce ar și plînge? N'are nici părere de rău, nici gânduri amare. Seriositatea ei vine de acolo, că se află în serbătoreasca societate a divinității. Păsărica încă privește seriosă cătră cer, când sôrele se rădică din dosul munților pletoși și împlum lumea cu puterea sa. Și floricea primăverii își scôte capul său albastru de sub érba înverdită și pare că aruncă o privire seriosă cătră țeitate. — Dar mai frumoasă ca pasărea, mai frumoasă ca flórea, este femeia rugându-se. Suflet de femeia, reflect divin! Când ne uităm la tine, când cu mâinile împreunate îți înalți ruga cătră cer, ne cuprinde dulcea credință, pe care gândurile și luptele vieții ne făcuseră să o uităm. Nu ridem de nevinovata ta credință. Decă ne rugăm, numai atâta cerem dela puterea creatóre, să ne dea darul de a ne și ruga ca tine, cu același suflet curat, cu aceeși încredere în dreptatea lui dumnezeu!

Bucătarii.¹⁾ Unul dintre cei mai străluciți bucătari ai secolului al 16 era bucătarul cardinalului Caraffa, care numai prin arta sa făcu renumit pe stăpânul său. Într'adevăr istoria tace asupra celorlalte merite ale prelatului și pomenește numai împregiurarea că avea pe acest bucătar. Giuvaerul bucătarilor poseda adică darul neprețuit de a putea preda și esplica principiile sale artistice, și încă cu o destoinicie, care câștigă și stima scepticului Montaigne. „Bucătarul,” țice învățatul scriitor, „îmi ținu o cuvîntare despre această „science de gueule“ cu o serioșitate și o ținută demnă, ca și când ar fi dezbătut un principiu teologic. El îmi descoperi felurimile apetitului, al aceluia pe care-l ai pe nemăncate, și al celui ce-ți rămîne după al douălea și al treilea fel de bucate; mijlócele de a-i plăcea și a-l irita; fineța „sauce“ urilor, mai întâiu în genere, apoi în speciă însusirile ingrediențelor și efectele lor; varietatea salatelor, după anotimp, acelea care trebuiesc servite reci, modul de a le împodobi pentru ca să fiă plăcute ochiului. Asupra modului de a compune un „menu“ se estinse el cu considerațiuni frumoșe și importante și tóte acestea le îmbracă în vestmîntul pompos al unei elocințe bogate, care semăna chiar cu aceea, de care se servesc ómenii pentru guvernarea unui stat.“ — Bucătarul ducelui de Buckingham făcu o pastetă, în care a aședat pe piticul Jeffery Hudson (născut la an. 1619 la Abham în Englițera), un omuleț înalt de 2 picióre când era de 24 de ani. Mititelul ajuns în modul acesta la un renume curios o fost mai târziu în serviciile regelui Carol II și muri în închisóre în etate de 63 de ani, pentru-că se amestecase într'o conspirațiune. — Catharina de Medicis, căreia aș să-i mulțămescă ómenii finii la gust recepta „cremei a la frangipane“, introduse arta culinară italiană în bucătaria franceză. — Sub regimul lui Ludovic XIV ajunse acesta la culmea înflórirei. La micile ospete regești, în sala favorizilor, la „supeurile fine“ ale curtisanelor și financiarilor, bucătarii își desvoltară tótă

știința lor și, împinși de un zel laudabil, încercară a se întrece unul pe altul. — Cele mai renumite „provințe ale stomacului“ în epoca acesta erau: Vatel, „maitre-d'hôtel“ al marelui Condé, învingătorul dela Rocroi, și Gourville, mai nainte tot în serviciile acestui beliduce, mai târziu bucătarul lui Ludovic XIV. — Nu este mirare că „regele Sóre“ (Roi Soleil) șcia respălăi strălucit serviciile, care aveau influință binefăcătoare asupra sănătății sale. Acestă generositate era numai o arabescă ce înfrumșeta durul: „L'état c'est moi!“ (statul sunt eu) și brutalul: „Tel est notre plaisir!“ (astfel e plăcerea noastră). Așadar nu va surprinde pe nimeni, că Gourville căpeta o gratificațiune de 100.000 livre pentru un prânț arangét de el în castelul dela Fontainebleau în onórea amantei regești, Louise de la Valliere. — Același Gourville lasă în memoriile sale o dovadă despre greutatea de a pregăti cea mai simplă bucată când cineva n'are pracsă, ci numai teoria bucătăriei. „Într'una din expedițiunile principelui de Condé“, istorisește bucătarul literar, „tótă provisiunea sa consta din câteva corfe cu pîne, lângă care alăturasem vin, óușe tari, nucii și brânză. Cu aceste provisiuni ajunserăm nóptea într'un sat, care poseda o cărcimă. Aci poposirăm trei său patru óre. Deórece aci se găsiu numai óușe, marelui Condé îi plesni prin cap, să gătescă o ometă. Birtășița dișe, că prăjitura, pentru a se cóce mai bine, trebuie întórsă și-l și cam învêță cum să facă acesta. Cu tóte acestea abia începu el, să pună în lucrare această învățatură simplă, când la prima mișcare aruncă prăjitura în foc. Rugai pe cărcimăreșă să facă alta, dar să n'o mai încredă acestui bucătar iscusit . . .“ Așadar un om trecut prin tóte regiunile gurmandisei nu se pricepea nici a cóce o ometă!“ — „El șcia numi scaunul în tóte limbile, dar nu șcia să sedă pe el“, țicea regina Christina de Svedia despre învățatul Salmasius. „El șcia să prețuască bucatele în tóte nuanțele lor de gust, dar nu șcia să gătescă una singură,“ ar fi putut țice Gourville despre stăpânul său. — Vatel! cine nu cunoșce acest nume renumit prin sfêrșitul tragic al purtătorului său. Acest „prototip al tuturor bucătarilor sêrguincioși“ căpeta pentru fiă-care mîncare nouă-inventată o tabachere său un inel. Dómna de Sévigné, care fu odată destul de fericită, pentru a gusta unul dintre ortolanii săi, o bucată favorită a marelui Condé, nu se putu reținea de a apuca mîna artistului, care șciuse da un gust atât de picant acelei pasări, și de a o uda cu lacrimi de mișcare. Mórtea lui Vatel urmă cu ocasiunea unei vizite, pe care o făcu Ludovic XIV bravului său paladin Condé în castelul dela Chantilly. Cea mai renumită scriitoare de epistole, dómna de Sévigné, dă dómnei de Grignan următórea socotélă despre această întemplantă tristă: „Regele sosi Joui sêra; promenada, gustarea servită într'un loc împodobit cu jonchile, tóte fură după dorință. Cinarăm; la unele mese lipsia friptura, din cauza mai multor persóne neașteptate. Acestă atinse pe Vatel; el dișe de mai multe ori: „Mi-am perdut onórea; acesta este o afacere, pe care nu o voiú putea suporta.“ El dișe cătră Gourville: „Mi se n'vêrtesce capul; sunt 12 nópti de când n'am dormit; ajută-mi să dau ordine.“ Gourville îl sprigini, unde putea. Frip-tura, care nu lipsise dela masa regelui, ci dela a 25-a, totuși îi venia éráși în minte. Gourville o împărțăși principelui; acesta se duse în odaea lui Vatel și-i dișe: „Vatel, tóte merg bine; nimic n'a fost mai frumos, decăt cina

¹⁾ Veđt No. 10 al „Albinei Carpaților“.

regelui." — El response: „Monsioren, bunătatea D-tră mă nimicește; știu că friptura a lipsit dela două mese." — „Nu face nimic", observă principele, „nu te supăra pentru acésta, tóte merg bine." — Mieđul nopții vine, focul de artificii nu reușește; a fost învilit printr'un nour; a costat 16 mii de franci. La patru ore dimineața Vatel se duse afară; el găsește pe toți adormiți. Se întelni cu un mic liferant, care-î aduse numai două sarcini de pești de mare; el îl întrebă: „Asta-î tot!" — „Da, domnule!" — Acesta nu șcia că Vatel trâmisesse la tóte porturile de mare. Vatel așteptă câțva timp; ceilalți liferanți nu veniră; capul se se infierbentă; el cređu, că nu va mai căpeta alți pești de mare. Întelni pe Gourville și-î dișe: „Domnul meu, după acésta rușine nu voiți mai trăi." Gourville rise de el. Vatel se duce în odaea sa, își apasă sabia de ușă și și-o înfige în inimă; dar numai la a treia împunsătură, că-cî cele două dintăi n'au fost de mórte, se întemplă, că el cădu mort. Într'aceea peșcii de mare sosesc din tóte părțile; ómenii casei caută pe Vatel, pentru a împărți; se duc la odaea sa, ciocănesc, sparg ușă, îl găsesc scaldat în sângele seú. Alérgă la principele, care cade în desperare. Ducele plânse; din cauza lui Vatel se lăsă de călétoria la Bourgogne. Cu mare întristare împărtăși el regelui acésta întemplare."

Ainsi finit Vatel, victime déplorable,
Dont parleront longtemps les fastes de la table,
O vous! qui par état présidez au repas,
Donnez-lui des regrets, mais ne l'imitez pas!

cântă Verchoux cu multă dreptate, cu tóte că fără de acésta ambițiune n'ar putea esista un bucătar escelent, deórece i-ar lipsi motorul de a face lucruri mari. De aceea bucătării n'ar trebui să se căsătoréscă nicî odată, deórece căsătoria nimicește ambițiunea, seú cel puțin o slăbește. Christina de Svedia, care crease un ordin în amarantă cu devisa: „Doux souvenir qui ne doit pas mourir" pe séma ómenilor ce s'au jurat a remănea necăsătoriți, a lucrat fórte logice alungând bucătarul, care intrase în sânta taină a căsătoriei. — La începutul seculului al 18-lea dómna de Maintenon inventă pentru stomachul slăbit al lui Ludovic XIV renumita „Côtelette en papillottes", și răpitórea contesă de Conti ciovártea de miel. Véduva lui Scarron, dotată cu o bogată porțiune de gurmândisă și a căreia gelosia se deșteptase prin ultima inventiune, căută a întuneca gloria rivalei sale, creând rața „au père Vanille". — În același timp înfloria arta bucătăriei la curtea engleză. Regina Anna avea un gust fin, și nu socotia sub demnitatea sa de a conversa cu șeful bucătăriei. Cărțile de bucătărie engleze cuprind multe preparări cu însemnarea: după modul reginei Anna (after queen Ann's fashion). Medicul gurmand al acesteii regine, Dr. Martin Lister, făcu o nouă edițiune a celei mai vechi cărți de bucate, de Romanul Coelius Apicius, sub titlul: „De absoniis et condimentis, sive de arte coquinaria libri X." Din acésta edițiune, care apăru la 1705 în Londra, nu s'au tras mai multe de 120 esemplare. Același medic vorbește de folosul ce se póte trage pentru bucătării din întrebuintărea cumpenei. Décă o duzină de ciocărlii nu trag chiar 12 uncii, nu sunt bune de mâncat; décă trag chiar atât, sunt bunisóre; ér décă trag 13 uncii, sunt grase și escelente. — Un domnitor fórte cumpetat era George II. din Eglitera, învingétorul dela Dettingen. După o listă de bucate, seú mai bine diș, după un prea înalt buletin de bucătărie, care datéđă din 13 Sept. 1733, acest rege soldat mănca: o supă, un fricassé de porumbi, un ragout de piclóre de miel, o friptură de vițel, un capaun, două porumbi, o tortă și o prăjitură. Principele de atunci Eduard trebuia să se mulțăméscă cu o supă și o găină grasă, ér Monsieur le Duc (cardinalul de York) cu o supă și două ecossaise. — Și Petru cel mare merită a fi citat. Regenerátorul Rusiei nu era gurmand; odată dișe cătră principele de Waldek în Arolsen: „Totul este escelent în castelul D-tale, numai bucătaria

e prea mare!" La desert totdeuna mănca unt și brânză. Înainte de tóte fi plăcea brânza de Limburg. Velten, bucătarul seú, îi presentă odată o brânză escelentă. La finea ospetului țarul își scóse din buzunar tacámul seú matematic, pe care-l purta totdeuna la sine, măsură brânza de Limburg remasă, își însemnă mărimea ei în cartea de notițe, apoi chiamă bucătarul și-î dișe: „Acésta brânză e cea mai bună pe care am mâncat-o în vieța mea; incuiă-o și nu da nimenui din ea, că-cî vréu să o păstrez pentru mine singur." A două di brânza érá-și se aduce. Împératul se miră pentru micșorarea ei surprindétore. El o măsură și găsește, că lipsia jumétate. El își chiamă bucătarul și-l întrebă: „cum vine, că brânza, pe care ți-am dat-o să o păstrezi pentru mine, de eri s'a micșorat pe jumétate?" Velten care nu șcia ce măsură de precauțiune întrebuintărea țarul, response că nu luase nimeni din ea. Petru îi probă cu notițele sale, că din diua trecută brânza se jumétătise, îl apucă de guler și-l bātu bine. De atunci în loc de espresiunea: „a căpeta bătac" se întrebuintărea metafora: „a mănca brânză de Limburg."

Bibliografiă.

Primul bal, polca mazurca pentru piano, de Ersilia Nicórá. Op. I, prețul 60 cr (1 fr. 50). Proprietatea autórei. Venitul întreg e destinat pentru înființarea unui cor vocal românesc în Arad. Publicațiunea „Lyrei române," fóia musicală din București. Tipografia Th. Michăiescu, strada Bis. Eni No. 4. Se află de vëndare la M. Klein iun. în Arad și la autórea tot acolo (piața franciscană No. 2). — Este un fenomen îmbucurător pentru dezvoltarea noastră în tóte ramurile culturii când vedem chiar spiritul delicat al femeilor luând parte la lupta bărbaților. Cu deosebire musica națională, care până acum a ramas cam neglijetă, merită o incuragere deosebită, și sperăm că tineră componistă, al căreia prim-născut a véđut lumina dișei mai întâiu în colónele „Lyrei române", o va studia, cu zelul înăscut femeilor, în tóte nuanțele ei. Îi dorim succesul cel mai strălucit.

— **Nepotul ca unchiu**, comediă în trei acte, tradusă după Schiller de Petra-Petrescu. Sibiu, tiparul lui W. Krafft, 1880. Prețul 25 cr.

— **Aritmetică**, exerciții practice cu numerii dela 1 până la 1000 după sistemul decadic pentru începétorii din anul al treilea, de Doméjiu Dogariu și Ion Dariu, învétători la școla primară din Satulung și membrii ai „Reuniunii învétătorilor din țera Bérșii". Manual examinat de o comisiune de învétători și profesori. Brașov, editura librăriei române: I. C. Tacit, 1880. Prețul 25 cr.

— **Diare noué**: Democrația națională, apare în București în tóte dișele de lucru; Abonamente: pe an 24 lei, pe 6 luni 12 lei, pe trei luni 6 lei, numărul 10 bani. Luminátorul, organ politic, literar etc. apare în Timișóra Miercuria și Sâmbăta. Abonamentul: pe un an 8 fior., pe o jumétate de an 4 fior., pe un pătrar de an 2 fior., pentru străinătate: 10 fi., 5 fi. și 2 fi. 50 cr.

— **Îndreptariu practic pentru păstorii sulfeteșci**, va fi titlul unui op de 30 — 35 côle tipărite des, care va apărea în Gherla, publicat de d-nul Titu Budu, prețul de prenumerațiune 2 fior. v. austr. și 10 cruceri postport. Prețul de prenumerațiune se va cere numai după primirea opului.

Gicitură numerică.

de G. M. Zănescu.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Un cuvânt pronunțat mai totdeuna la nevoie.

1. 5. 9. 8. 4. 6. 9. 6. Un munte în Transilvania.
6. 3. 6. 4. 5. 9. Seú Zalog.
6. 9. 5. 4. 6. O Capitală.
4. 8. 4. 9. 10. Una din cele 7 taine.
6. 4. 5. 9. 6. Un nume femeesc.
2. 3. Faptură a lui Dumneđu.
6. 5. 9. 4. 6. Un munte vomitor de foc.
1. 2. 8. 10. Un numeral.
5. 9. 6. O literă din alfabetul elin.
9. 4. 9. 4. Un cuvânt dulce de pronunțat.

Deslegarea giciturii de șah din N-rul 9 este:

Câte flori și câte stele,	De-ași putea, n'ași mai alege,
Tóte-s fete frumușele!	Ci pre tóte le-ași culege,
Câte stele câte flori,	Și le-ași stringe la un loc
Tóte-s fete și surori!	Lângă inimă cu foc.

Deslegare nimerită primăram dela D-nele și D-rele: *Maria Groșorén* n. *Lazarini* din Banat-Comlos, *Emilia Onciu* n. *Civovoșci* din Usdin, *Veturia Popovici Desénu* din Giula-Varșand; D-nii: *G. M. Zănescu* din Brașov, *N. I. C.* din București, *E. Micu* din Arad, *G. Dragă* din Cil, *I. Runcan* din Reșinar.

Cu numărul viitor se încheie al doilea pătrar de an, Ianuarie — Martie. Condițiunile de abonament se ved în fruntea foii.